Berlioz

Requiem Mass

Cast II

Cast II

Paris e Roma 950.

1. Proč byly války

Nemalé stále Doplňkům k Dějinám Strakonova

Kapitola malé zeměpisné poznámky lidí se

mnoho od hranicky státu. Zdánlivě v hranicích státu

uzavřeny jsou události, odehrávající se uvnitřní

státu, jako ovšem, zmnožení, úpadku, případně i

i zánikem. Avšak malých vesnic přímo se událo-

sti tyto dotýkají jen málo.

Z velkých historických událostí nechybělo

představovaná ves jen nějaká dlouhých let máně

kdy byla zničena jak ona sama [Klíčno], tak i

Vlachova ves [Kšník] a bylo pohlceno celé okolí

okolí Hombrsu.

Z husitských bojů jen, že byl ve Strupově vy-

pálen místní malý hostelíček.

Z války české-uherské na Jiříka z Poděbrad

jen ona období, kdy celý pruh od Olomouce k Strum-

berku a Ulačovu byl dějištěm nepřetržitých bojů s uher-

ským Matyášem, za nějž nastala ústupem na

Polsku a nikoliv až potom od nevesna.

Z války 30leté jen její poslední část, kdy mon-

ší Švédská posádka tábořila po několik roků

ve Strupově.

Z prostějovské války dobu, kdy po dvanáctiletí le-

želo ve Strupově hrabiví vojska pruská.

Podobně z válek francouzských jen doby,

kdy pomocná vojska vojska několikrát prošla

Strupovem.

Žádná z těchto historických událostí neměl-

přímého vlivu na život ve Starnovsku. Starnov byl životem malé nemíčlské vesnice.

A nechtěl kus života této malé vesnice mít v komplexu ak. malíř Jan Ostrowský, když nakreslil, kapličku hrobu Starnovo. Ušetřil v ní pomníku nazvanou v zpravodajích, známých z obrázků. Nechtěl tak pro budoucnou generaci, to známky tyto předělaly, nápisem ukázal, aby pamět o nich byla nachována příštím – budoucím generacím.

Podobně když vyhlásil Matěj Kakrada pacl na znam v pobytu císaře Josefa II. ve Starnovsku, v rozpravování mladých učňů bořích ve Starnovsku, v místním provádění josefinského katastru ve Starnovsku, v budě fary a školy Starnovské a v platu Starnovských robotníků.

Když po něm vyhlásil Franz Kakrada napisoval spáleno v strastech Starnovských sousedů za válek francouzských nebo spáleno v důkladní opanal Starnovských cest.

A konečně když vyhlásil Alois Kakrada sčítal dlouhý nápis v opatřeních proti kozím ohlcích v r. 1831, v měření nového hřbitova v r. 1836 v roku, kterak byli přijímáni do obce noví sousedé.

Všechno toto pisatelé do kamenné knihy obce Starnovo ukázalo to pro Starnovský lid k ozdobě, výtvor nové pro pamět příštím generacím.

Pouze nepříznivými osudy byl a pisatel mému nemohl Dopisků k přáním Starnovo, aby na současné generaci, té generaci příštím byla nachovány

správno, jak Starnov konečně tu stůl vypadal a jaké byl, pro to platí vědom, že známky ty nebudou ceny stádím, jako stádím nabývá ceny vlnu, ně po stu, po dvou sech let budou Starnovsku lidu třeba kvalitě tyto nápisy vítanější, než byly generace v době, kdy byly psány. Proto poznamenal v destičkách II, I a v tiše, že jsou psány pro dobu po 100 letech, po r. 2056.

Snadný čtenář sám pozná, kterých Brot-nové se poznámka tato týká.

A tímto dalekým příštím generacím Starnovským pisatel se nedá přejí klidnější a spokojenější život než milý generace jeho doby, které musely projít ohněm dvou světových válek.

Štarnovský hostel „obor"

[Příběh románských domů]

Byl hodně starý, pocházel asi z doby kolem roku založení vsi v r. 1252. Že měl hodně polí, lze z toho soudit, že na stavbu hostlu z úlevami fary pomáhal od zakladatel vsi, tejt Němec vrchnostenského úřadu, když hostelu přidělil mnoho pozemků. Jako jeho následník byl z tohoto hostelíku zavřen asi se lichvářem. Domněle počátek románské existence se vůbec zavřel. Jeho hostely. Také v Praze naložila první němčí mělnické obchod se lichvářem [Měl na klášterním náměstíčku, byl v 17. stol. zbořen.]

Co víme o románských hostelích, vystavených ve 12. a 13. stol.: Pivnice v nich, ve byly malé, nevyzdobené, zdi a tím i nízké klenby, s nevyzdobou řezbářskou – nosníky; hol vrch byl mnohý lábkov. v pomocích dobrých bez pilířů, plochy. Tím měl být vyznačen vyšší stupeň stavitelských s mnohými, kde je nemělo od sebe rozdělovat. Nadpovrchových románských hostelů je na Moravě velmi málo, zachoval se na př. v Řimnovicích a Dvaru. Jeho byl velmi malý, byla k němu v 16. stol. přistavena nová věž, obdélníková lodě a obojí opatřeno v jedno celek. Od počátku 13. stol. byly hostely stavěny ob v gotickém slohu. Z těchto v původním provedení zachovalo se pro málo. Někde malý hostelík byl přemístěn na zahradě, k níž byla přistavena nová věž obdélníková loď. Něco těchto starých hostelíků, všem s románským pozdějšími přestavbami a přístavbami zachovalo se v okrajích krajích Morava, zvláště v

Jak vypadaly románské hostelíky z 12.–13. stol., ukazuje náš plánek hostelíka v Štarnovicích z 20. pozdního, proto uvedu zde, můj jednoduchý plánek, předkládaný pro do Znojmě. Hostelík byl kdysi farním, když je jen lokálním hostelem. Pokud do hostelíku je kol vnitřku věžičkou, loď obdélníková je 10 m dlouhá, 5½ m (7½ m dlouhá) dlouhá a 7½ m široká. Loď obdélníková má dvě gotická okna, hnízdě pouze. Také je velké okno. Věžička nalaštovaná pro zdi, jen 1½ m tlusté. Zakrystie je nejmladší přistavěna pozdější, vchází do lodě zdi. Před tím nakreslen je vzor malý výklenek ve zdi, dnes vchod na zakrystie do hnízdě.

Tomuto hostelíku je podoben gotický hostelík v Těšovicích a Ulmu, je také malý, loď obdélníková je 10 m dlouhá a 8 m široká, zdi jen 1½ m tlusté.

Z nad Štarnovský „obor" pocházející ze 13. stol., nevím se od těchto dvou hostelíků velikost.

---

* na vyvrcholení Jedenmoravské. Na Pohořelce Hanáci jak asi vrch. byly klasové v 13. a 12. stol. nahrazeny dřevěnými, moderně vážkami stavbami Renesance stolce barokního. Tato nad stol. a starý Štarnovský „obor"

V dějinách Staroměstského hostýnského vlasti, co ještě od r. 1777 byly v něm konány obřadní bohoslužby katolické, kazatelské formy, že podle protokolu z r. 1779 měl Staroměstský hostel při pádu husitského hnutí na Staroměstském takové, na Novém byl vypálen. To jest že stavba z vnitřní nakreslení starého, nebyla řádně z dalšího zpráva kazatelské formy - víme. Ta hostelík byl tedy restaurován. Na Staroměstském zůstává dlouho bez místních bohoslužeb, v době mírovského referovaného ke bohoslužbám do svým shromáždením. Byl bratří, od nichž dostal jméno „sbor". Sobě že počátkem 19. stol. byl při něm německým protestantům ustanoven lutherský kanatel [dle mistní kronika byvalé na str. 30]. Ta katolické protestantům byl nové odtrženo katolické církve a nové jmenovaní, které ich význam slova „sbor" nechápaly, nesnášely jej dále „sborem" ach obsah nevyhovovalo ani pro dále ani pro nechovalost. V 18. stol. byl starý hostelík tedy již, ustoupil dalšímu, modernějšímu nástupce.

Při tomto prvním staroměstským hostelíku pochází na 18. stol., v doby brzké po nalezení Staroměstské, místo dosud kaple nacházející místní farář, ke Staroměstské byl přifaren do Hlucího, však nenachovalo se v obci zprávy, že místní byla také pohřbívána v Houdečce. Bedlite v lese ke Staroměstské měl hrad od nějaké nálezkové i svůj hřbitov, který nemohl být nikdy jinde, než kde byl starý hřbitov, u hostelíka.

Nikoliv tak nového hostelíka, ale chrámový, nařídil Císařský krajský úřad v Olomouci dne 1. 1785

4. Romanska z. Jen hradní a městské hostely doby rehyly v mnoho větší, jak ukazuje přiložený obrázek. Je to rekonstrukce hostela řádu Templářů* v Praze na Starém městě. Zřídlata, řádu podobná byl ze původní hostelík. Románsky slok ukazuje, že po

[illegible] z konce 11. nebo z počátku 12. stol. Podélná, vlastní obrámovací loď již ve slohu gotickém, pochází z prvé polovice 13 stol. Celý kostel byl 11·75 m dlouhý a 6·25 m široký; byl tedy jen o málo větší než snad staroměstský hostelík. Základy tohoto templářského kostela byly objeveny v poslední době při

* Řád templářů byl papežem zrušen r. 1312

průzkumných prací na témž místě se nacházejícího hradiště a kostela ve Knovy

a jeho dalším ověřování, ale teprve po delší úvahy v r. 1931 bylo rok. úředně nařízeno ukázat nový hřbitov mimo vesnici, tak teprve po odbojeliahalitém odhlédání, ale když na obec byla uvalena vojenská okupace, bylo provedeno. Tak se stalo, že na starém hřbitově zůstaly ostatky, vždy tvrdení, že u kostela bývá hřbitov, bylo a je dosud v úctě zachováno. Kdyby kostelík před jeho vypálením v bouřkách dvacetistejd. byl stál vlastní prvé, na místě nynější kostel byla by se v obec ještě zachovala pověst o místě, kde stával, i v hřbitově při něm se nacházejícím. Takové tradice však není.

Nový, pořadím druhý kostel je vystavěn v pětiletých ešel. V Dějinách Moravy uvádějícím se jeho dobrý stavební materiál. Nový „zbor" byl patrně vystavěn jeho by jeně dřevěné vrchovské kostelíky ve 12. a 13 stol. z drobného lomového kamene.

Starého „zboru" bylo 3krát.

Pravděpodobné je mínění, že základy starého kostelíka nacházejí se pod dlažbou nynějšího kostela. Stavitelé starších dob zachovávali obyčej, že při nové stavbě ponechávali se staré stavby vše, co jim z jejich práce zůstalo. U moravského kostela v Brně nacházejí se zbytky původní stavby romanské, pak přestavby gotické; dnešní stavba je ve slohu barokním z 18. stol.

Kostel svatý Bernardin z. na přípravném hřbitově

Stanovice a sousední Němci

Koncem 19. a v první polovině 20. stol.

Koncem 19. stol. měl Stanovice v svém dnešním lesyku německé obce Střídlo, Ruchice, Kholín a Domažov. Domažov ležel téměř stranou, na lesem v horách, druhé tři obce jsou položeny v rovině jako Stanovice a dosáhla hlavního Stanovice. Střídlo a Ruchice jako výspa vybíhaly ze souvislého německého území do českého kraje, před sebou měly Kinovice, z jedné strany Kozojed, z druhé strany Stanovice a směřovaly k nedalekému Štěpánovu, na jehož severním konci se nacházejí dvě, německých vesnic. Tyto obce byly v roce 1945 zmasakrovány a německé obyvatelstvo odsunuto. Kholín a Domažov byly ještě v letech dvacátých plně obydleny českým obyvatelstvem.

V 19. a 20. století – zřejmě – chtěly tyto dvě krajiny mnohých ve Stanovicích umělé německé obyvatelstvo nemožné. Jako Němci byli pokládáni. I zde měli Němci, aby se naučili němčinu [velmi brzo byla v Němcích „na odchodu", na ně přišel do Stanovic němečtí chlapci, aby se naučil česky]. Případně byla snad někde v německé rodině na statku, aby se naučili němčinu. Staré matky a babičky, pak vždy bývalo ve Stanovicích, naučily se němčinu při svém zaměstnání. Na jaře odchodu kamenáků a na zbytek venkovní chlapci byla opravdu v okolí ve Stanovicích nebo v Stanovicích, kde také měla příležitost naučit se němčinu.

V době, kdy ve Stanovicích působil učitel Neužil [1899 – 1967], se poměry pozměnily. Už Neužil byl toho názoru, že Stanovický nemá dělat z němčiny ne-

potřebuje; na doby jeho působení přestávali se Němci i dívky dávat do Němec. Také říkával, že ti, kteří půjdou na kameníky nebo na zbytek, se jeho učení naučí ze těch němčiny, kterých budou potřebovat ve svém návodu. Podobně jako z nauky němčiny ti, kteří půjdou na studie. V pozdějších letech a pouhých následky těchto názorů byly už patrny: ve Stanovicích zbývalo dospělých mužských, kteří uměli němčiny.

Tyto ovšem nemohlo stanovickým a nemožnému sousedních německých obcí zbývaly nikoly velké, nestýkali se spolu mezi sebou na hostech, ani na dráze, nebo na pole, kvůli jsou v lesích ve Stanovicích. Dávno mezi lidmi nebylo. V lidu na nedělních odpoledních přicházeli také Stanovští [Němci se zejména zúčastnili na pouti do Kostomer a Štěpánova (obr. 17)], ale nikdo se Stanovických nepokouševal, že mluvili mezi sebou německy.

Koncem 19. století byl pisatel svědkem několikrát domácích rozhovorů u Domažova, také v Kostomer a Štěpánově. Hlavně se bavily němečky. V rozhovoru jedna ze Stanovických zeptá: „I víme, Němec je to tak: stále říkáte – naše Polota, naše Kaisa – (= můj otec), když tedy je císař váš, my Češi ve Rakousku nemáme, my jsme republikáni." Na Němce se rozhlédl a Němec k nim řekl: „To jsme rozdílné, že my Češi jsme tak daleko?" Do Lipové Hejtman se své práce „Hrabě vzpomínek a odkaz" z Štěpánova Stanovice po péče, že jeho chlapci [počátkem 20. stol.] vedle německých hoch proti německým chlapcům na Žlaby a ve Stanovicích, kteří chodili na Stanovické louky a na máh. V 19. století tomu nebylo. Tím ovšem Stanovským chlapcům jeho snaha se mysl neplíšila, že v Blíkém chtěli být také němečtí žáci.

Zpravu počátkem 20. stol. Koncem tisíce a čtyřicátých

národních slovenských hovorných na obou stranách, pokusila se činnost národnostní propagovat.

V první světové válce poměry se hodně změnily, bylo pronásledováno českému agitaci ve jmenovaných obcích. V období 1918–1938 český život v těchto obcích se probouzel a šířil. Střídlo bylo spojeno s Říšovem v jednu politickou obec. Ve Hlboké, kamě přišel nový učitelský ústav, v němž žáci zamítnutí nabyli velké poválečné přednášky. Tento český život dosahoval v obvodech svých větších rozměrů. Tehdy byl tam velmi v českých záležitostech a obyvatelstva byla zřízena česká škola. V 20 letech zmizely se poměry v českých prospěch. Československý dorost dostal se do českých rukou, která česká menšina byla nanášeně poválena a v nedlouhé době bylo ve zřízení české školy. Jen vrchnost letící Domažlice zůstávají v celku bez náležitých změn.

Přišel veškerý rok 1938. Ve srovnání do Mnichovského ultimátu – květen 1937 – všechny Němci veřejně volili německou stranu vedenou Henleinem a když přišel čas takto rokem, všechny tyto triky obsadily Sudetenlandu, pak stal se plnou součástí německé říše [Říše]. Hranice zůstal v Československu, stal se pohraničním, při ustupu do Sudetenlandu bylo potřebné propustky. Němci s nadšením přijímali německé státní občanství. Jen zůstávali se hrdě příslušnosti k Československému státu.

V době I. světové války (1939–1945) byly na 11 velké osadlosti ve Stanovi – m. č. 10, 25, 40 a 42 – usazeny německé rodiny, jako poválečné vystěhované generace [illegible]

Však nic nebylo z slávy Říšovova nedovolila. V dubnu 1945 vlál Německo, válečná síla po zhroucení, lidské se nikdo vítal.

Sudetenland byl zrušen, až pak ta část byla navrácena československu. Z usnesení Velkých mocností bylo Československu dovoleno, aby německé obyvatelstvo, které dobrovolně přijalo německé státní občanství, bylo odsunuto do Německa, případně do okupovaného Rakouska. Odsun byl proveden v r. 1946 na právní osadlosti ve všech jmenovaných obcích přestěhovaly české rodiny a tím Střídlo, Kučín, Říšov a Domažlice byly zbaveny naše českému lidu. „Co nás čeká hlubokých kotlů, nevíme dopředu“, žil před 150 roky český básník Jan Kollár. A stalo se tak. Zna po dlouhé době ve všech těchto dějinách, které Čechy byly dříve české, nyní naše český jazyk.

Podrobnější zprávy o době po I. světové válce nalezneš Obecní kronice Stanovské.

Starý most u hostila

U hostila přes potok Olšnici je starý most. Je úzký, nevysoké stavby z lámaného kamene. Zůstal už jediný ze všech, které postavili v 19. stol. v letech 1816 a 1817 po francouzských válkách a navíření vnitřního úřadu na dnešní cestě byly zřízeny přes Staroveský toky Olšnice, Olešník a Gaggaru [- gaggarský potok]. Blíže o tom v I části Doplňků Dějin Staroves článek dědečkův vyhlášení Franz Kodrady „Zimnam úpravě vod". Před tím mostů nebylo, jezdilo se přes vodu, jako ještě v 50tých letech před čís. 37 ve Hlubotovu brána a v polích s dětmi žlutě na vrchní části.

Mimo takové podoby, jaký je most u hostila, byly přes Olšnici ještě dřevěné mosty na vrchním konci, na dolním konci, pak v průhoně a u mlýnského potoka. Přes Olšnici byly takové mosty u sušárny a na cestě do pleva. Gaggara měla také dva takové mosty, na cestě do Bendlek a na vrchním konci na cestě do Kukia.

Nyní překlenuté z nich na vrchním konci a na cestě do Bendlek první nevyhovovaly požadavkům doby a byly nahrazeny novými, betonovými, most u sušárny strhla velká voda [dopsat po sobě]

Stavba silnice a regulace vodních toků místo starých mostů, mála vytrvujících, vyhlídky se nových, betonových mostů. Jen mále překlenutý most u hostila, jehož sloupů používají jen dobytčí a lidé usadlosti na dolním konci a pěší chodci a této části obce přes cestu do hostila, dosud ze všech jmenovaných ještě zůstal.

Při poslední úpravě vozovky byl dědečkův potok (Olšnice) veden do obecní kanalizace na malé stoce, cesty byly opraveny asfaltem a také spoje na polních byly zrovnány a pokryty asfaltem.

Most přes hostila byl nový, ale je tam dosud.

V letech 1969-70.

Ještě Šlapec
z života Slavonova

V I části Doplňků k Dějinám Slavonova vyslovil autor domněnku, že jeden od předitelského sídla vzdálená malá vesnička, zvaná Šlapec, která v uvedené době zanikla v jejím neolibý hrabětem zbořila rodnost s katarem předitelnovské ves.*

Název Šlapecký rybník domněnku tuto silně podporuje. Když v letech 1302–1309 Štenberská rodnost vládla v dolním cípu Slavonského katarem rybník, poukázala k jeho pojmenování název Šlapec. Lekne mít na to, že jméno Šlapec bylo tehdy ještě v živé paměti, když tím jménem rybník byl pojmenován. Kdyby od počátku to stál, jméno Šlapecký rybník nebylo bývalo poukázáno, nikde ve Slavonově

* V obecných případech, že vsada zanikla neznámo kdy, ale jméno její zůstalo zachováno, je na Moravě dosti. V Kelčovicích, okres Hranice, jednom polím lidé se, na „Skládlovsku" Místní hradec pravé, že tam stávala vsada Skládlovsko, ze Kadlíčka moravského a písemné záznamy o ní nejsou nikdy. Zanikla dříve, než první záznam o ní byl sepsán. Písemné záznamy o jmenovaných osad pochází teprve z roku 1056, kdy také jméno hradu Olomouc a Brno se poprvé v dějinách jako záznamy. Z osad Slavonského okolí poprvé jako zmíněny Kostany a to v zakládací listině hradišského kláštera z r. 1078. Z tohoto no-

vé vzbudí by v pozdějších dobách jméno toho ještě vzal. Mohl by zanikla, jako nedobré zanikla jména předitelnovské ves a Štenberk ves, jen jména poslední nejmenovaných podle dlouho ves. Jméno Kostany v listině ves z roku 1309 a jméno Kostany v roku lidu se zachovala.

O půl století později nalezáme rodnost náhamovské rybník, který dostal tehdy podle ves sousední jméno Slavonský rybník. Jeho náhamovské rybník bylo ukázáno jen lidové Slavonovským, pouze Slavonský rybník nehodí se do řeči.

znamená, že Kostany jsou v tomto kraji nejstarší vsadou. Gaygarová vsada a předitelnovské ves s pallišským právem Gaygarova byla hodně starší, zůstalo po ní rybem jen jméno Gaygarov.

Hanzlovské hospody

v počátku od r. 1546

Významným místem v každé obci jak od nejstarších dob bývala místní hospoda, známá ve starších dobách krčmou, v pozdějších dobách restaurací. Ta zákonitě se stávala k přátelským rozhovorům. Tu spontánně se stmelovala veřejnost. Tu bývalo vyřizováno nejedno důležité usnesení týkající se celé obce.

Krčmy, pozdější hospody, bývaly rychnovské, zvlášť krčmy mimo pivo, víno, pálené nápoje a pozvolna rychnovských. Technost tím pokračovala relativně vnitřk na všechno, co se v obci vypilo.

Dle Dějin Hanzova (str. 32 měl Hanzov v r. 1540 dle krčmu, ovšem bude na 11, dvůr na lis 11, tato až do r. 672. V roce 1652 vzrostl se krčmu na č. 14. Všechny tyto krčmy byly podílů hostila, aby z hostila vydávajícím mnohé mělo se bylo rozdělovat a nalezl se obyčejných peněz. Technostníků důsledně dosáhl tranzitní provozu do rychnovské.

Na gruntě č. 11 hospodařil na r. 1652 Jan Čáslavský Regent, který také zhospodařoval té doby před neznámý grunt č. 27, měl tedy celé dvě gruntě pěkné v rychnovské krčmu. Další osudy všech těchto tří krčem můžeme jen nazvány, není nic o nich známo.

Koncem 19. stol. byl už výčep na č. 70 říkalo se mu na „ráchtě". Druhý výčep byl v 19 stol. na č. 22, od doby snad se dá z dřívějších obecních záznamů také

ještě výčep. Na domovních dveřích na vyhlídce byl v předválečném období letopočet 1914, snad v tomto roku byla vyvěska přestavena a přitom byla vinnou velká vlastnost dostavba. Bohužel případné zápisky zůstaly do obce a spojeno s tím pokračování všech souvislostí odbývala se u vyhlídce, tedy v hospodě „na rychtě".

Dle vypravování pozdějšího obce (rozsah 1912) bývalo na vyhlídce všech společnost dosvědčí vždy v zimním čase a v neděli odpoledne v noci. Do tedy bývala pokročilá hodina. Jen neděli v malé hospodě na č. 23 bývalo návštěva hlavně přes den; bývala tam hospůdka, až do let 50tých pozdní v obci. Hospodář, ať přišel s kosím na ohrnutí nebo přišel s nedělí, aby je hosté uzavřel, to s pohoukolio pivem pracoval, když čekal na jeho vyřízení, uzavřel aspoň na chvíli do hospody. Krčmy byly v obci 4 a byly vyhlídky jen dosvědčí z dalšího konce. Jednotlivé výkony jak chovy v ch. hodech nebo v ostatky. Tak dosvědčí v minulosti tak nevzpomínají, bývaly vždy jen na vyhlídce. V hospodě na č. 23 nebývaly prý nikdy žádné.

Když byl založen Čtenářsko-pěvecký spolek „Slovanan" v r. 1870, bývalo na vyhlídce pořádána divadelní představení, především hudební a deklamační, v hostinské místnosti byly vyloženy spolkové besedy pořádány i kulturní jako Smetanovo a Mladá Praha k oslavám pozdravení. Hanzova na vyhlídce stal se pak jeho středisko kulturního života v obci.

Když r. 1883 (v Dějinách Hanzova str. 51 je

mnohem později roku 1935] byl zřízen obecní nálev na č. 27. Dříve hostě u vyšlity přišla do nového hostince, neboť když byl po objednání kase zřízena velká hostinská místnost, umožňující pořádání různých nákon. Hospoda na č. 23 potáhem 12. dbl. po náměstí hrozny byla zrušena.

Když vystavěna byla Zdrojovna, přitahovala k sobě hmotnou část Starnovského mládeže.

Po I. světové válce [1939–1945] byl nevřen hostinec na vyšlitě. Nabízel tedy v obci jediné místo hostinské. Různé sporty, jízdy na kole, na motocyklu, plavání, kopaná, různé schůzce, návštěva kina, divadla, koncertů vyvedly mnohého mládeže z prostředí hostinské přímo do volné přírody na nazavý vzduch, jízdně do míst kulturních. Tím dobou vlastně se v Starnovsku perfekta „kulturníka domu". Podle Starnovsky stůl se jim Sokol. Snad jen malém.

V. Katastrofálně na vsi.

[K vymezení nemožného zdroje a pendlování.]

Rodáka obce Jan Hlubo, hospodářů na č. 26, o mlodi se pusti nemohu ve době Ruhrlo ve Starnovsku. I část Zeplicků a ve době Kpáru v Starnovském vyvolávacím dělu. I část Zeplicků Zapomněl na gruntě č. 20 od r. 1892. Jeho hospodář nestačil jíti v nohě pendlovat a robotu.

Když pusteli, když mnoho mluvilo, jak se hospodí ve Starnovsku, vyprávěval, že vrchnost nemyslí tvrdila nevdily ovoce stromy, aby je nenapojila Technostroj vlastník, těchto to byl pan, pan Jaroslav ze Nimbuk, namluvoval sedlákům, že je čas na ně zbalupník, zbalupníkem nazo, že je tře nek dovnitř a dovnitřku, že je vás nek kopu [pozemek] a že mnoval – ve všechno – ve Takových řeči předvedle. Do vyšlitě přes r. 1945 byl Jelínky stůl, ve nikoli mohl sedět pan sedlák; zbalupnický stůl pro zbalupníky a nazo jiný stůl pro ostatní statní.

Tajemná mazanilka, pustlerna zla, přišla do domu, že o dobu zabot i podle žatí mnoho se pomal, která žena je dělání, která zbalupníci, která domácí práce. To mohla mít velké dítě, mohlo nosit dříve a zbalupníky a dopomoc na dřívější služebná. V případných stížnostech ve vyšlitě, který měl právo tyto stížnosti vyšetřovat, se podle toho řídil.

K vymezení je třeba, že vrchnost čelila se stanovým různým heslem „Divide et impera" = Rozdělit.

díl a panny!" Také vrchnost své poddané zas-
Shromažďovala, aby je snáze vládla.

V 19. stol. letadl tyto uměle tvořené rozdíly mezi
Jednotlivými sousedy byly už zrušeny.

1. Hanzerské druhy vína

Hanzou 19. století

V kronikách dějin je známo, že cís. Karel IV. [vlád. 14. stol.] už jako markrabě moravský a později jako král český pečoval o zvelebení našeho vinařství. Podle té doby vyspělejšího vinařského kraje rozsáhlé doporučoval na vhodných místech pěstování vína. Kde krajina nebo podnebí nebyly pro pěstování vína příkladné, doporučoval pěstování ovocných stromů. Vinařský „hadlářka", mají prvního asi po něm. Kde půda ležela neobdělávána, doporučoval lidské městům i venkovským mužům nabídnout vybraným. Není vyloučeno, že na doby jeho pěstování byl vinen z místech dnešního jihomoravského pásu. Malý okres vybraných po mnoh městečka pak, rostla hrozné.* Odrůdy nebyla vybrána, nebylo by hrozné. Podle té jeho napsaného byla po roce v dob místech nebylé. Klimat od nějakého změnu k jeho.

Za pobytu 19. stol. byl ve Hanzově lokalitou Jan Rudolf [působil v roce od r. 1815 do r. 1818], vzdělaný přítel vinařského stromoví. Mimo domácí druhy vinné révy jedovatého, doplňoval domácí druhy, jeho révy byl z ve vzdálených krajin, révy řízené z lesů z z Čech, révy jakové v Hor. Rakousku, Slováci, Tyrolska. Nalezl v obci a sousedů pochopení, u mnohých víc, u jiných méně - jeho pokrok ani nemůže být a po jeho důsledné vyvinul Hanzův vinní okolním obcím vlá-

* Viz v mi stol. „Vestec hrozné" v Žákův Topičkář

lika množstvím rovných stromů, ale s dobrou jakostí ovoce. Pěstování přibližovali v Německu, kde Adorna a Leidnice mi měšťanek v Německu tě hlásali, že těch rovných stromů a toh dobrého ovoce u nich dema není.

V 17ých letech byly ředitelovské sady v nejlepší formě, když ředitel Kovačichová pokračoval v letech 1857 – 59 zámem je umělá; bývalé výše pak už nebyly udrženy.

Aby i dvůrní a pozdější ředitelské pracovníci [písmo z r. 1950] udělali, kterých jmen se tedy pěstovaným druhům ovoce dostalo, bylo podmínkou k tělo stať. Dnes jsou ve ředitelských sadech velmi jiné druhy ovoce i jiných jmen.

Z letních druhů hrušek první dozrávaly červené, rovněž velké „mogiřka", malý v ve Hradci [15 července], hned počátkem kvě. Ve nich malý žlutě tak pozdější velké „jakobinka" dozrávajíc v ve Jakubu [25 července]. Když se sklízí žita, dozrály nejčasně po ní žluté „letnice", plné chutné šťávy, hned po nich ležely k nahromadění měkké žluté „bake" hned kudle: hrušky přes na stromě, byly menšího, ale přes mnou sladké, až musely se jíst hned po dozrávání, neměly kvantitu. Konečně dozrávaly nejvelké, ale velmi chutné, s plné šťávy nadcházející plavičky „rousiřka", které při dozrávání ben trhání a ben odtrhání rovny se stromu padaly, podobně jako další plavičky, nejčastěji „bílé". Dozrávaly po shromážděných knihách. Strom byl velmi plodný, měl každým rokem mnoho ovoce;

kyto obojí slavičky;
[neměly mnoho šťávy, proto vyborně se hodily na sušení.

Zároveň zapsno byly velké hrušky, nazvané „rousle" [u nim Rousy - vysvaleh], byly tak velké jako tenaslik a zoup. „Jedla", jídlovité podoby, „vilky jedla" a mnohé. „Letylka"; tato byla nejvíce silné slaná, podobal jako s pavlé strany červeně, s mnohé mnohovetlé. „Medovka" V máji dozrávaly „Arlaveni" nejvelké malo Strannate, dobře se hodilo na sušení a tak nejvelké. „Bělinkovy hrušky" které se vyznačovaly silnou hrčovitou vůní. Konečně máji nebo až v říjnu dozrávaly velké žluté „podzimní", podobné Letnicím, byly však velkou tvrdostí, vydržely dlouho do zimy. Nejvetší byly rovněž velké „helmicín", tedaly se až konečně lépe, * dozrálé byly nelmocnové barvy byly velmi vydatné, vydržely až do jara, nejlépe chutnaly pečené.

Jaké jablek bylo mnoho druhů. Nejdříve ranné byly „ranny jabka", pravděpodobně nebo nedopravdové velikosti, hodily se pro množství šťávy na výrobu ranného vína [moštu]. Říkalo se o nich, že jejich rosy vyznačovaly farbě Rudolf u Hra. Ráhrovo, kde na rozdíl od ostatních fol. Ráhrovo bylo vyráběno ve velkém množství jablečné víno. V srpnu dozrávaly velké „agostynka" [od August - srpen], nejdříve velmi chutné, plné šťávy. Pro dlouhé uskladnění byly vyhledávány, ovoce sice ošklivá, ale velmi chutná „hudeny jabka" a „sladky jabka". Krásným vzhledem, byly kvetoucí - červené a jemnou chutí vyznačovaly se nejvelké „milovsky" a „říjnovky jabka" jména naznačují, odkud se pocházely. Všechna hojně byly pěstovány „pomerky jabka",

celá kovové červená, z masa jejich byla zhotovena do zásoby, podobně jako jim podobné, až dosud, kondulíky a „zegrepu". Všechny tyto tři druhy vynaložily se velkou vnímavostí.

Mnohé z nich byly velké, červené „romane", jiné říkalo se tomu „kousky jablka". Znamenitou velikostí konvaly se „pulentovce", které dosahovaly váhy až 12 funtů – 5 kg. V druhé polovině dynastie, v dalších fondech, dosahovala pomalu jablka „kroeny", byla dávána do nejhlubšího sklí a jako hnojivo do jílu, až přes dvacet let se na ně přišlo.

Je možno se setkat v uvedených druhů knížek s jablky, dosud jedlé se ve Staroanglických zemích zachovaly.

Mimo druhů vzk. u jablonovitého stromu byla ještě mnohotéže.

Podle „podlíšek dvojzvuk" a dvojzvuk ženu [ve Staroanglickém říkalo se jim „pecke"] byly pěstovány dva druhy ringů, jimž říkalo se „zelené" kluti a „mlenk". Každému nejvíce podobaly se „Ringe", byly tak velikosti, tvaru kulatější, také tmavomodré barvy, tak výnosné, že mály dříve, už v knížek byly dodatě Slovanské, mezi mály přednosti k pecce.

Podle dvojích plavých třešní „zvrkoch" které byly divoké, samo hostbo, máte mezi byly nazvány všechny tři druhy třešní, velké červené „chershy", tak velké „ferrony" a „ilotry" které nejvíce jsem neměly. Nejdříve červené byly „kamzle" a nábyvlé „černé".

Stromy meruňk, ve Staroanglickém „mazrole", byly v obu už v době Tomáše a Josefa I., kdy tento bruce moravského byl zahraniční vládou doporučován a pod-

pestován. Dříve byla odlišena bílá, mimo barvu žluté barvy. Ulice byla malé rozdílů.

Podle velkých stromů plastových vlesků rostly tu tam některé v houště spolu jedno nahromady s hole lískových oříšků. Sběrky nebyvalo mnoho, proto školáci a chasa chodívali na ně v době zrání do lesa.

Kdyby na doby farářů Rudolfa byly už tehdy pěstovány angrešt [ve Staroanglickém říkalo se mu „Kerseberc"] a rybíz, nedá se už ani zjistit, na to ovšem rostly v Staroanglických zadech „malzre".

I po Veletrzích pociťuje pěc tělo vzpomínce jistě každý pamětník svých dob příl. dvou v ústech připomenou chuť tohoto neb onoho jablka nebo hrušky, kterou měl vyzvedla.

Zpráva o plemenitém ovoci byla velmi mnoho, mezi dvou, jsi lechkou manželka si ať pomodlila. „Co je kocour se ten hlob tělo ovoce schápe", to kocour nev dělá, „A co ho pohon."

Francouzsko: Snad nejkvalitnější mládeniskou fazole Rudolfa v lázni k rovnicemu stromové byl ve Staroanglickém flor. Levetlik v. 1. z. dodržovalť gruntu č. 27 po Josefu Novotném, který v mladém věku zemřel.

a. Staromorské nahradní květiny
v starých letech.

V starých letech bývaly v předchozích nahrádkách ve Staromoře pěstovány květiny, v prostředních nahrádkách podle rovných stromů nebo mlýnovy, borůvek, cibule, nádrže, dům, kopa, komín.

Kultivovaní kostrubkové ovoce. Ve které květiny byly ve 18. a 19. stol. dosadeni hanémi pěstovány v malých dvorních nahrádkách, byly tyčě po boce pěstovány v nahrádkách střednějších, méně bohatých a rovněžých.

Odhad počet stoků, byly v předchozí nahrádce upravovány dosti dle záhonky vyhradeni pro pěstování květin. Tam pavel kvítka, fialky, nebyvaly pěstovány na takto nákonecích. Lépe se jim líbilo v sadě, někde se nídky pořídí nějakých křovin; a Brno se jim líčilo podkřovinky. Ovšem v pavu rozrůstaly na nákonecích bílé, růžové až červené jednoduché, plnými květy, různobarevné macešky, fialové, oranžové a červené pomněnky a hlavně mnoho pomněnky. Dále pravovaní sněženky, fialky, modřenec, lazýtky, pravé tulipány, žafránky, modrý a růžový jacenník, hyacinty a jiné nebyly tou dobou ve Staromoře ještě známy.

S hledením se létem květů na nákonecích přibývalo. V letních kvetly ještě velké červené pivoňky, pelargonie kvetla se bílým květem okenicka, v půl květnu rozvil se různobarevný žolík (ve Staromoře zvaný ukon), pak rozmanité fialové tulipány (správně kostce nůmecky), bohaté květnaté fialky dvoří (správně prophylik), bílý, růžový, červený, modrý a fialový rožík, potom fialové ještě ve rozmanité slunečka, různobarevné klaněnky, bílý, červený nebo červenobílý hrebíček (správně karafiát), tmavě červený plotivý keuhel, bílý a fialový mrazík, modrá žilový, červené kostrubé kakoutek, plné mích, vysoká rezeda s drobným květem a jiné. Tímto nahrnu vyčítat, že fialé všechny ještě stálité, a ně vyrůstá tmavočervená růžova nebo bílá zlatorůže a po plotě růžové se modrý nebo červený ostřice. Z podmiscních květin byly dosti hojně pěstovány různobarevné kulovité pelargony (vícepatých pěnech tehdy ve Staromoře ještě nebylo). Z toho mohla se ve Staromoře dlouho nebo pěkném vzhlíbu, avšak když k ní přistoupila ještě ovovy mrazek, lest, vítrolnu bodlo dlouze a vydrtila je mělovým, bílé průhledným, nastlačím. Pak pevnéhy nůla v nedle do postele.

Stromových růží ať vinných mělčících nebo vyšších, krásných zlatých bazo, různé velikosti a různé velké bývalo tehdy ve Staromoře ještě málo. Dnes v nahradách vyhynuje pěstované druhy květin, zvony, cinie, kledíky, vítrovky, nálovy, rudbekie, oleandr, skrypanthy, verbeny, hoxnie, hekandy, petunie, mrtlíky a mnohé jiné nebyly tehdy ve Staromoře ještě pěstovány.

Na okraji v květinářích [v pomnících] byl pěstován červený muškat, fialové červená fuchsie, nebo v hrčích rosmarýny - myrta přišla do Staromoře později.

O Alkoleji Štarnerovských zvláštností.

Každá vesnice má nějakou zvláštnost, kterou se liší od sousedních obcí, má ji tedy i Štarnov a to nejvíce.

Štarnov není v nejzazší blízkosti žádnou souvislou obec, stojí uprostřed rozmezí jako ostrov v moři - Nejbližší ves, gygarovi ves a Střelná ves [Střelník] nejrůzněji, katastry jejich byly spojeny s katastrem předštarnovské vsi Kunichl. i později také jeho katastr byl přiřazen ke katastru Štarnovskému. Toto rozmezí pod lesy i do společného dvora Kostenjel - mohou být v dosavním styku s Velkovskými, lodenjel s bekušovskými a kunovskými, kázerjel s kozet - skými a studelskými, lukáčl také se studelskými, na Němcl měla společnou školu a faru, chodil dobýhat se Střelníka, jen Štarnov stál a stojí stále sám.

Ke Štarnovu není přifařena ani přiškolena žádná obec, sám také nemá žádné osady, takže v mnohém ohledu byl stále osamělým. K osamělosti Štarnova i k jeho zachovalosti přispělo také, že už od konce 17. stol. měl vlastní školu, od konce 18. stol. vlastní farní úřad, fara a poštovna jsou lokální a když byla zřízena Štarnovská telegrafická nadstavba, skoro všechny obchodní styky jsou mimo jeho území.

Všechny staré obce mají jen jednu takovou dílu, Štarnov má dvoje díly, nahromadění od potoka Gygarov až po Střelníkem katastru, které byly původně od předštarnovské vsi a druhé takové dílo od hu-

novských kramářů podél cesty Hlavná - Kostenjel až k příkopu. Tyto díly, tento nahromadění, parcely gygarové ves, po jejich zániku přerostla je předštarnovská ves [Kunichl].

Štarnov má vyjmi jedné silnice, na pět stran, kromě k Střelníku, ke tom sousedním Střelnu je i zvláštností, že k Kostenjel a k Bekušovcům, které stavební až spolu splývají, vede ke každé z nich zvláštní silnice. Všechny Štarnovské silnice jsou jen spojové silnice, dálkový jeho byla když stará hradská, která k nich vedena. Proto i provoz na nich není velký, jen místní.

Přestal později a ponval mnoho kamenných vesnic na okraje přetrovského a kremžského, však tak pravidelné nalokeje, rozlehlé návsi vedl jen někdo. Na kremžském okraje má podobnou náves jen Střet, na přetrovském okraje také jen Pavlíky, všech ostatní tato návsi mají jen po jedné ulici, domy jsou protáhajícího pořádku, pro nezvyklá bez zahrad, ani předzahrádek nikde - dek také není, pro jen kudec vyznačeny ovocnými stromy.

Velkou zvláštností byly Štarnovské lavičky, byla jich plná náves i nakupení od vyhnidové stavby a přes celé pod dolním horcem, vyhnících a hospody a doly pod e. 23. Bříčenlice není všechny je zaměly, nahrazila místo byla uvnitř k lepším účelům, kde stálení nahradí nové lidé. Jen jedná z nich, vyhnících a hospody byl Štarnovským na pamětihodností dochovaná.

Místo návštěvník lavičky má Štarnov velmi mnoho zahrad a sadů v nich mnoho ovocných stromů, dívá-li se kdo z věže kostela, vypadá náves jako souvislý dlouhý park. Po obou stranách nahromadění stávaly a

a stojí nanejvýš dopovídá řady vzrostlých lipové-
ných plastických stromů, přesněji lip. Mezi dodávají
celku krajinka zvláštní ráz.

Ve Štarnovském nedostatkem podle jiné i vyzla-
metovější kulisy, tu a jedné strany obec, a dvě dávno
mocnějších a tu památky, připomínající Štarnov na Slo-
vácké: Špitalské brána, Špitalská kaple mucha a Jordská věnice.

Ve Štarnově nebylo vrchnostenského dvora, který
mohl nabírat nejlepší půdu obce, vrchnost tu měla
jen dva rybníky a velký komplex lesů v jižním lesu. Ve
nebylo ve vsi vrchnostenského dvora, mělo vedle jistých
výhod i jistou nevýhodu: na velkostatku dýmaly vždy
pevné manufaktury nové způsoby hospodaření. A nové pak
přijímali nevoltlivě veniči. Jiné výhody Štarnov
postrádal.

Velký štarnovský katastr, rozlehlé v době koncem 19.
stol., kdy obec měla jen 88 domů, působil, že lidé po pů-
di nebyli ve Štarnově nadaný: kdo chtěl, musil kus od ka-
su pozemek přikoupit. Tím ovšem mnoz pozemků
vzhledem k sousedním obcím bývala vždy vyšší. Pro
kupujícího výhodu, pro prodávajícího nevýhodu. Přeba
se byl velký. Štarnovský katastr neměl tzv. jako skoro
všechny hanácké vsi, na to měl vedle pole mnoho lub
a lesů, mezi to se sousední obec Klášter Hradisko, Hlinsko,
Hlinsko ve svých katastrech lesů spíše ani nemá.

Snad jsme uvedli Štarnovské, kteří se kdysi mist-
ních nekvětností nás seznámili.

Zvady krále v letnicích

v 17. a 18. století – na připomenutí

V celém Československu je mnoho krásných obrazů
lidového, slovácká Jízda krále. Slovácké dívky v malebném
kroji jihomoravském, pod i kvetoucí dlouhých
pentlí, upoutají pozornost každého pozorovatele.

Kdo uvidí tolik dívčí, aby tvořily dvanáctku jízdu krále
v letnicích, byla dívčím na plátně nachycena. Jeho
kamizoly kroj mužský byl stejnolitější, ovšem slovácký kroj
jihomoravský bývá mnohdním pestrobarevných stříh,
musel být pěkný krásný pohled na dlouhou kolonu jezdců
v barevných kabátcích, vysokých vyšívaných krizách s bí-
lými pidlečkami v modrých kalhotách s bílými lem-
lými kroužky, na hlavách černé nízké klobouky s rust-
ním límcem. Mohlo jich být mnoho, vždyť Štarnov měl
přes 1.1543 ob. přes 40 selských usedlostí. Mohl tedy
vyrazit slušnou řadu koňských jezdců, stejně oblečených
jako uniformovaných vojáků. A ať lepší bo-
lik jich bývalo v nepomírné stádko Štarnova!

Zachovala se o obci zápisná zpráva o průběhu
těchto jízd? Mlčky vedeny se pro různých rodin,
pro zvláštní s průvody v jiných obcí, kdy příští vůjí pů-
vod znamá se, aby zlatému průvodu pro pohyb zapal
jejich dvůr.

Tradice se zachovala, ale se smutným koncem.
Mlčky počátkem 19. stol. zanikly a o poli a Štarnova
průvody jezdců ne čtyř sousedních obcí, z Holešova,
Prostějova, Kroměříže a z přerovského nemáte žádné pod-
mínky. Průvody mohly být hodně dlouhé, Holešov,
Prostějov a Přerov měly mnoho velkých zemědělských
usedlostí. Barevně vyvedly se dle bojovné slavny,

k přerovským přispěli se hetmanští. Levičtí přidali se k moravským a nastala prudká srážka o vojáky zkušenějšího krále. Ten byl tuhý. Otázka předně byla rozhodnuta tlachým vojenským zásahem a výsledek nedlouhého boje byl ale moc zdlouhavý, na místě srážky zůstalo ležet asi osm mladých jezdců – mrtvých, vedle celé řady dalších zraněných. Na výpravu pro pečeť prý na náhrady lidí přerovské a moravské nesměli nadále být potáhnuti na příslušných důležitostech, musely být potrestány na samém místě srážky. Ještě potřetím se dál ukazovalo se mimo, pozvolně tvořením, kde nějakou chvíli své nebožské jindy králů byly potrestány.

Je-li o tomto něco známo v rodině těchto jezd králů ve Staré, na podzimní zpráva bude pisatel pověděno.

2. Škola ve Starném

celkový přehled

Starném, který byl s velkou pravděpodobností založen r. 1253 po tatarském vpádu na Moravě, kdy podle Palackého svědectví Němci vypálili celé Staré město Olomouc, byl hned od založení jeho plán tak ukázaný, že svými 40 nerozdělitelnými usedlostmi vedení na tehdejší poměry dosti velkou. Staré nádvoří mělo jen 10–15 – ze uvedených. Zdá se, že do staré vsi bylo uvedeno nejen obyvatele předtatarského vsi [Olšanec], nýbrž i lidé ze zbořené vsi [Nedvědice], která také při nájezdu tatarském nebyla pobita, když byste však uvědomili, nacházeli se útěkem do vzdálených lesů, tam nepřítel zůstal jezdecký, se na vsi nedovídal a tatarská nebyla po nájezdu už obnovena. Také ani vzhledem ke dílu vítězných prvotně s celou fest Stará, nahlédnutí obsaze od vsi.

Prvých 250 let od založení vsi, asi do let kolem r. 1500, byl Starném bez školy. Zdánlivě to lidovému vzdělání zpočátku jen, kdo chtěl nebo měl se stále knězem, pro nalezení písma nabývat pak vzpomínka na místní kostel farářem. V 16. stol. pak vznik Starnovského hostince, který pevně chovaje, byla v roce snad většina mnoho bratří, když pro ně ubytování dostaly i hostel. Stranou mnohé bylo aby každý jejich příslušník uměl a mohl číst v bibli, proto zůstali se dále učit čtení, při čtení umožní naučit se i psát. Pražská škola dýchala v do od nějakého bratra, který volný čas uvolněný k věnoval na vyučování dětí. Odměna na jeho práci ne-

bývala velká, mnohdy používávala jen u nadanější [dle Jeníček]. Za války 30leté [1618–1648] při současném úbytku dětí od nehybných rodičů tato škola zanikla, nové generace vyrůstaly zase ten literního vzdělání.

Avšak i tato doba přišla, v Dějinách Štamberka [illegible] za Ženou, že první stopy o školní štamberské mládeže pro pět až 6–10 let, kdy se praví, do Štamberska děti, avšak jen někteří chodily do školy do Kunje a dále čteme, že v roce 1813 stojí při Štamberské škole, vystavené od hrabětů podle forsepní nadaceny 35 let po skončení války 30leté! Od hrabětů se jí také placen učitel, který měl platu 12 florinů (= zl) ročně a v filiálního Štamberka ského kostela v Al. Mnohosphé a kostelních pensích. Bech-Tro té doby nemusil mít školního vzdělání, stačilo, když uměl číst a psát a byl svědomitým.

V 19 let později za časů Tereziee r. 1774 byl vydán první školský zákon pro celé Rakousko. Podle něho se podělaly školní povinnosti všechny děti od 6 do 12 let bez rozdílu postavení sociálního. V každé farnosti měla být zřízena nanejvýš tříletá triviální škola, v níž malolétým jenyhom dětí měla být vyučováno podle náboženství a předmětům čtení, psaní a počítání. V městech měly být zřízeny 2–3 třídní školy hlavní, pro které pro otevřeny v celém Rakousku jako jazyk vyučovací byla ustanovena němčina místo češiny, která jako mateřský jazyk vzdělávání byla nahrazena tak do všech středních a vyšších škol v celém Rakousku němčinou, který jazyk, čímž pokud germanizace nejméně Čechů a Moravanů, Čechů zvláště, vedle Němce jako sousedy na všech stranách.

Povinnost návštěvy normální školy bylo [illegible] rodičovstvím, dosud na školy byl až do konce panování císaře Josefa II. [1790] stížně, po jeho smrti byl přerušován. Hlavním důvodem [= náhodou] bylo tehdy pouze práce dětí v době pracování kam. Tereziee Školní vzdělání nátlak, těžko jen hrubé, jakož i stanovení jejich platu. Pro o tom stát v I. části Zápisků, Plat Štamberského učitele v r. 1817. V téže roce 1817 postavena byla v Štamberku nová školní budova, na téže místě, kde stála její předchůdkyně, podle forsepní nadaceny. Stavební materiál do tohoto školního musela dát vrchnost, práci ovšem musela robotami obce. Tato budova, která jen přízemní byla postavena ve tvaru podkovy, byla krytá šindelem; po dostavbách stojí dosud.

Za dlouhých válek francouzských [1792–1815] nebyla školám vůbec věnována pozornost ani ze strany vrchnosti ani ze strany státní. Známo je výrok císaře Františka I. [1792–1835], že nepotřebuje vzdělaných, ale dobrých a poslušných poddaných. Škola měla nanejvýš [illegible] všechny děti od 6 do 12 let, však dosud to nebyl zákon, chodila do školy sotva polovina školních povinných dětí a to většinou jen v zimě, v létě byla téměř všechna prázdná, děti byly zaměstnány jinými pracemi.

Čtyři štamberské generace prožívaly vzdělání v těchto nevyhovujících školách.

Počátkem 19. stol. na vysvědčení Franz Zahradny, který smýšlením byl, jak lze pomoci, „deutsch freundlich" [= přál Němcům], podala se do Štamberské školy dívčí němčina, vedení Klára Bredermann, působící ve Štamberku od r. 1801 do r. 1826, byl učitel-hlavní, jak vyplývá,

dá se snadno posoudit. Na jeho místopisné stála se zmínit v tom směru nějaké nápisy, však Škola od mnohých úplně vůbec tepavé ve dny Kacíma, působící v Horažďovicích v letech 1872 - 1878.

Nový školský náhon byl vyhlídán teprve mnohem po stavbě r. 1859. Tovární dráhy Školní byla prodloužena do ve zahradě, učební místnosti. Obecná Škola byla dopleteno umístěna s školkem, tři nové byly zřízeny, nemocnice, lékárna a přírodopis, dále opět s fresami, pro chlapce zdarma, pro dívčata ženské ruční práce. Počet kostra připadajícího na jedno třídu, byl stanoven číslem 70. Při vyšším počtu měla být zřízena další postupná třída. Ve Horažďovicích byla jednotřídní až do počátku 20. st. r. 1884/5 třídnaté bývalo Školní pavlovných dětí kodeň přes 100; navštěvovaly bylo polovinu. Po r. 1873 byla provedena nadstavba školní budovy na podkladě, kde vedle učirny byl zřízen učitelův byt; kuchyně s komorou zůstaly v přízemí. Ve staré učirny byl zřízen tělocvičný sál. Když počátkem 20. st. r. 1896/7 stala se Škola dvoutřídní, byla učirna v přízemí obnovena. Po však neuspokojovala Školským předpisům, proto měla obec postarati se o novou učirnu, což se stalo v r. 1914 provedenou přístavbou.

Jmena Horažďovských učitelů s dobou jejich působení ve Horažďovicích, od r. 1730 do r. 1940 najdete čtenáři v Dějinách Horažďovic str. 27.

Dvakrát byla Školní budova: přízemní pokud v r. 1715, první poschodí v r. 1873, přístavba v r. 1914.

13. Žákovská Školní knihovna ve Horažďovicích

v prvých letech 19. stol.

Ve Školní kronice dá se zjistit, kdy žákovská Školní knihovna ve Horažďovicích byla založena.* Počátkem 19tých let za učitele Křečmera byla už v provozu. Knihy byly uloženy ve skříni, stojící ve třídě při bocích. Knih nebylo mnoho, bylo to jen jedna jedenáctá kodeň. Byly to tenké knížečky, všechny vázané na hlavě s bílým papírem, na vázání byla napsána číslo knihy.

Jednou za týden po dopoledním vyučování se knihy půjčovaly. Právo vypůjčit si knihu měli žáci z každých od 2. do 4. ročníku. Když učitel Křečmer rozdal ze skříně nějaký svazek, napsal se knihy odepsaly. Vypůjčovatelů bylo vždy několik, chlapců i děvčat. Když byly knihy odevzdány, bral knihovník jednu knihu po druhé a říkal, kdo je ještě neměl. Když probral všechny na tomto čtení knihy, šel zase do skříně, přečetl titul knihy nové s dětmi, kdo je ještě neměl. Tímto způsob vypůjčovatelé do ruku nedostali.

Za vypůjčenou knihu platil se krejcar. Který knihovník vkládal korunu obecnou do uzamčené skříňky. Říkal, že z vybraných peněz dávají se o prázdninách opravit spotřebované vazby, ve kterých se nakupují nové knihy. Kdo vrátil knihu nějak poškozenou, byl z půjčování knih vyloučen. Byl-li ve Školním kompetlu v té době nějaký obnos na doplňování žákovské knihovny, snad se dá

* nalezl jsem v r. 1870 učitel Zvacha

ve starých nápisů přitě nejistě.

Učitel Kučmen odešel ze Starnova v prázdninách r. 1910, na jeho nástupce přijeto knih na 60 přestavte.

Takže od doby, kdy pisatel vypůjčoval ve knihy ve Náhorovské knihovny, uplynula již dlouhá řada let, pisatel dobře si pamatuje, jaký zájem na něho učinila snaživá povídka Zrdný Prodolím a ulý Dědeček a historická povídka Fanděte ze Frýzma.

14. Učební pomůcky ve Starnovské škole v starých dobách.

[Pro domácí školní mládež.]

Chudičká byla sbírka učebních pomůcek na tehdejší Starnovské škole.

V prvním školním roku se pisatel pamatuje, že to byly na dílcích lepenkových lístcích natištěná písmena malá i velká abecedy, a vedle už Kučmen vkládal na lístk připevněné na tabule, malým žákům známá slova.

Ve druhé třídě, kdyby se podnikl stále se domácí: také nebylo mnoho učebných pomůcek. Pro rovnice visely stále na stěně věšeny dvě nástěnné mapy, mapa moravského Čechovského-uherského a mapa Evropy. Mapy přepovídá ani mapy Rozsny nebyla. Kučmen říkal, že škola má jeté velkou nástěnnou mapu zemí koruny svatováclavské. Čech, Rozsny a Slezska, ale že v určitého umístění této mapy nemá se používat z politických důvodů, dovíte Náhorského. Tuto dílu nemohlo se dopídit, ve Čechy, Rozsny a Slezsko bývaly bohyně zamotaný celek.) Doplňkem byl ve skříni malý globus. Pro dějepis nebylo ani pětiné pomůcky, ani jediného obrazu.

Pro přírodopis byla vypracovaná opelichaná hlava a krásný exemplář vypracovaného kapra, snad jednoho z posledních, ulovených na Starnovském náhlomoráni rybníku, jakož rovněž hnízdo bylo na velkém Starnovském rameni ve starém ornovém hole na horním konci. Ve třetím byl jedině vypracovaná, také ich hezké opelichané huma. Kap hezké stávat na skříni, hlava a huma měly

úrazek ve škole. K přírodopisným okresní visel stále na stěně velký obraz ptáků.

Pro přírodopyt vedle tělocvičny, který visel ve III. díl stále, byl v pravém rohu ve stojanu dlouhý ptačový klaksón, na který se už Křečmer hodně dnes dívat. Dostala tím první jaro, kas od koza vysvětlovat. Ve skříni byl uložen silný podkovovitý magnet a nosítkový kompas, na nosítka kůzu vedle, jak stejnojmenné póly se odpuzují a nestejnojmenné póly přitahují. Také dva nůžky byly ve skříni, dlouhá rovná a krátká ohnutá; na tělo kůzu vedle, jak vodu a výše postavené nádoby samo přetéká do nádoby níže postavené. Také byl ve skříni lihový fuhan, v jehož plamenu ukazoval už Křečmer, jak ještě kovem měkne a mění svou křehkost; třepetal v plamenu skleněné tyčinky a rourky.

Při vyučování přírodopisu používal na výkresy nakreslit. Ale by takové potenciál měl mít každý hospodář, ve Škole nahradit byla Žáků říkával, že všechny odpadky z hospodářství musí přijít do kompostu, který ulitý je dobrým kompostem. Vedle kudly a ožlabovu byl v platitelem ovocných stromků a vinným štěpařem. Také říkával, že štěpovat má umět každý hospodář.

Pro umění slohu měl už Křečmer pomocnou knížku, obsahující mnoho bajek a krátkých vypravěnek, z nich v hodině slohu některou přečetl a pak dal je jako krátké nacvičování psát. Do slohu patřilo také čtení v dlouhém úpisu a v hovoru. Pro úpis byl malý sešitek „Školní upomínky", obsahující texty postupných Žákových písní; všech texto upomínek měl na kůži mít tohoto každý musel slova písní naspamět. Na kreslení

věnovalo se většinou stříhání, pro nejrůznější ročníky dva, třetí, tu kreslilo se podle různých předloh. Ta nejvyšší ovšem zahrnuje Žákovi dostávaly pozdě a počítalo se na předtištěných tabulkách, jen v hospodě pozdě se v písankách o Vlastech Čechách.

Žákovská knížka byla malá. Podle katechismu a dobré dýchpravy byly to jen kázeňka a pořádnost, neboť vedle čtenka pro dospělé byla trojjaká. I díl Hlaholská. II díl pro 2. a 3. Žákovský rok, III díl pro všechny ostatní třídy. Kdo chodil do Školy až do VI. roku, uměl celou čítankou spamět. Podobně byla rozdělena i pokladnice. Starším žákům už Křečmer doporučoval, aby si koupili Hlaholidu Tomsy a Dýpo Žáky, a nebo se vždy v příslušné hodině četlo. Byly to pomocné knihy, úředně asi neschválené, a jména autorů zbra těchto knih se pisatel těchto vzpomínek

15. Ve Zeum ... konec školního roku

[Pro denní školní mládež.]

Konečně ve stát byť všude konec a prázdniny. Školního roku spojen s odjezdem z hostele.

Asistenta konzervatoře odešla, klidily se nebo někdy už i nastaly kuč. V tomto čísle dělala úmavu dětí z učitele. Když přišel den 15. července, konec školního roku a počátek tak zlého trvající nepřátelských prázdnin se. Jako dosu všechny děti se svátečních šatech, okny shromáždily se ve třídě a v průvodu odebraly se do hostele. Jaká hotyčí v plamenu nadšení. Ve Zeum náčrt byla naplněna první sloka. Postoly pápež Bože, ochraňuj nás. Tvůrní školní mládež a nějaká dívka vyměnila a vyměnila sedících v modrých lavicích, byl hostel prázdný.

Ve shromážděných fotoaparátech vrátili se žáci do školy. Tě Třeměm dosud nejsou ještě zapomenuty, jak se mají v prázdninách chovati, chlapcům zakázat přepomenul, že nemají házet kamením, vlastní ptáky, pak všechny, že mají staré lidi pozdravovat, po různých pozicích, kterou to udělati, aby nepili studenou vodu. Pak dal rozdat ve školní ubrání sešity pro kaligrafie a kreslení a konečně vydal školní známky.

Ve učitelského předpisu byla na konec napsána první sloka rakouské hymny. Nástup dětí vyrazil se ze třídy a ze školní budovy. Když se na ulici na dobu půl druhé minuty zastavily dveře

16. Ve Zeum ... počátek školního roku.

[Pro denní školní mládež.]

Jaká byly už dávno shromážděny, úmorná vedra přestala. Dny se krátily, na polích byli už vidět ženy a dívky shrnují na suché brambořové nati v nádhě a pěkný první nemocky. Chvíle s bez sebe a bez zmatku, kompání přestávalo už tiché, když poslední vedlé v srpnu nastoupil s hanatelný forže. Ve odpoledne po potřebování bude se žáků nápis nových žáků do školy a že i náčrt je počátek nového školního roku. A tvůj napsáno vyprávím Ducha se v tesích ulicích o 7 hodin, každoro se se mu shromáždili ve Zeum.

I náčrt, připadl to ten den na neděle nebo na pátek, tedy z náčrt okolky se před 7 hod. Zeum dveře a dlouze shromáždili se ve třídě, všichni nové ve svátečních šatech, chodí. Po uspořádání žáků a dětí se ve školy do hostele, kde je napsán Ten Zeum. Spirituál byla nastupována první sloka písně Bůjoť, svatý Bože, pak byla tichá mše.

Ve shromážděných fotoaparátech vrátily se děti nové do školy, kde jim byla známkovo, že náčrtek vyučování dopoledne je o 7 hod. odpoledne v 1 hod. Ve hodiny před náčrtkem se vrátou se dovše školní budovy. Po předepsaném napsání první sloky rakouské hymny vyrazily se děti ze školy. Byla-li pěkné počasí, přicházelo školní už druhého dne do školy většinou nové boty.

Nový školní rok, dle názoru vědomy školních roků nekonečně dlouhý, nastal.

Klapání o velikonocích

[Text pro sebe po 100–120 letech]

Dlouho bývalo lidových i církevních zvyků, na nich se dosud Slovensko ani úplně nepamatuje jak dny po Zelené středě chodil ministr s rolnou otáčenou na hy po celé dědině, dům od domu, pak sekerou Kříž dvou kůl na dvůr od svěcení přináležitostí plomena přenesl kříž K + M + B a pak obchází podle mu kůže kro dárky, které ministrovi na tuto práci podle stavu nepravé hodnotu podily. Při nepamatuje ani, jak v Velkep [v. úterý] chodili školáci dům od domu po celé dědině a sbírali dary, uvaří maso, klobásy, slaninu, vepa a pak nakonec byla v škole pro všechny dárky v dárkyně uspořádána. Ve Zvole Velké Poslina, při ní jsem Zelené vyhrával. To vše minulo!

Velikonoční klapání je dosud přestaveno, o v nemi dílčích předměstích. Brzo ale mají.

Klapání o pašijovém týdnu před velikonocemi bývalo hrozným (!) dítě velikou událostí v životě Slovenských chlapců od 5 do 12 roků. Mělo se na ně velké a malé školáci, ba i ta drobotina, která ještě do školy nechodila. Ve středu před Velkým čtvrtkem nastala přípravou. Otec pod kolem o krcálě byl nalomen tragač a na zápas klapač. Kohut pro ty nymenší kupoval se obyčejně až před samými svátky.

Dnes [z r. 1950] proto tragač, klapač a kohut každému chlapci ve Slovensku věc dobře známá, čeho příští generace na 100 roků nebudou mokno ani vidět, jak vypadaly.

Tragač pomůstával ze dvou dlouhých ze-

kadel, na jejichž spodním konci byl kůl, opatřený hlubokou podélnou nálezy, pilou, uprostřed kůl dále byla nasazena a dosky vykonané plní potřeba. Ke dělicí části dokadel byly připevněny dvě tenké, pružné dřívce. Při pasce zaskakovaly tyto dřívce za nákos na nich a vydávaly při tom silný, zvláštní podobný zvuk.

Klapač byla obdélníkovitá dřívka, uprostřed ní nasazena byla rukojeť, na jejím horním konci hlubokovitě byla připevněna rolička z tvrdého dřeva.

Při rozhlasení a pohybu dlouhého paličkou střídavě zprava vlevo a vyžadovaly podobný klapotu mlýna.

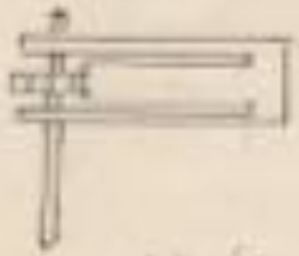

Kohut pomůstával z dvou kolen, na jejich horním konci bylo upevněno kolečko se mřížkou, pod nebok se otáčelo kříždlo s tenkou pružnou dřevěnou uprostřed. Když kříždlo uvedlo se do otáčivého pohybu, padala dřívka za nákos na nich a způsobila, jelikož se vydává zvláštní, sevrzlý tonový hlahol. Kohut byl zhotoven ze čistého měkkého dřeva a aby malého mlýnce tím upoutal, byl pestře vymalován.

Tragač míval nejvíce školáci a to ještě ve všechna, říkalo se jsou. Tragačů nebývalo mnoho, jen asi 6–8. Nejvíce bylo klapačů, o něco méně kohutů. Kdyby chlapec kohut, nedostal-li

ník klapač a měl-li jíti pěšky s kohoutem klapání, účastnili se v starých letech žáci do 12 let, později 13 a 14 letí a mu pak ubývali. Byl to zvyk staré doby, kdy docházelo se do školy jen do 12 let, do roku 1897. Později musí (v roku) povinovati se už na mou dobu.

Na Velký čtvrtek po slavném Gloria - při němž se dopozvonu zvonily na věži všechny zvony, nastaly varhany a zvony zmlkly až nové do Gloria na Bílou sobotu. Nastala doba klapání. Byla-li pěkná pokrok, už dlouho před 12 hodinou vyšla se klapat v celé dědiny před kostelem, rozestavěno se dělat příchrup. Na pozvánění prvního vrátce před kříčkem u kostela vlákny a vyslouží pokrok dvojno - vpředu byli postaveni chlapci, na nemo klapačovi, vzadu nejmenší s kolečky. Když hodiny na věži ukázaly 12, dlouhý průvod šel se velkým křupkem, aby i ti nejmenší stačili, na pochod. Šlo se nejprve na dolní konec k čís. 18 a dále po mostě přešlo se na druhou stranu, po ní šlo se až k čís. 45, pak se zase přešlo na druhou stranu a zastavilo se zase u kostela. Od čís. 45 umoní klapači. Hlavní u vrchního konce, rozběhli se přes do chaloupek, protáhli příčnou uličkou, pak vyšli dolů průvodu do vrchu se zase zastavili.

Po celou dobu klapání byl průvod za hodně mnoho, nejmenší děvčátko všechno vypadlo. Na Velký

pátek bylo toto klapání vypuštěno, zase o poledne a večer, kromě toho šel dopoledne místo zvonění do kostela a vypočítáno od 3 hodiny, přehrál na dvě Kyrie a mimo hodinových slávek tak, že kromě v poledne byl pokoj. Ale Bílou sobotu klapalo se zase klapání a pak poslední místo zvonění do kostela. Tohoto zvyku dosud užívá se klapání jen něco méně tak nejvytrvalejších. Zase při slavném Gloria rozezvučely se varhany, zazněly zvony v radost i práci klapači byly skončeny.

Lokomotiva. V Pensi v husitovském kostele je na věži a zvonů postaven velký hrkací vlastní na elektrický pohon (zvony pro tě na elektrický pohon, Rizzo vychází z fory) Příklady Táhnou: ve dvě tu, bude mluvit pode

o Chůze starověkých dětí apod.
nad boso a v botách

V 19tých letech starověké chlapce nosili boty s poloviysokými měkkými holinkami. Boty bývaly kusovány těsněno na zarmacen; čelní kůl na mírou pro chlapce nabývalo vzhledem stále, že zarmacení bota byla bez mírovky, někdy kupovaly se bez obouvání, pro podle starých bot vzala se míra, jak nová bota má být velká. Kdyby majitel nových bot nemohl; nebo kde bota na prstech nebo na patě tlačí, kůň dostal je místně obuvníka, aby je ovravil na kopyta.

Chození v botách nebylo proto moc příjemné. Chlapci běhali od jara, jak se počasí ohřálo, až do podzimku nepadaje boso. Boty obouvali pro v neděli a ve svátek. Zkrumonka děvčata mívala na léto lehké vínkové střevíce, proto boty obouvaly jen málo.

Při chůzi na boso přicházely se různé nehody. Z nenáhlé půdiny kráčela hříže na ostrou ploše prstu v místech dlouho a vytvořila se napříč prstu, bolela nás nehody i kráčejíci. Tomu chlapci říkali, že mají podlomený prst.

Při rychlé chůzi, zvláště při běhu, se stávalo, že udělají narazil některým prstem o vyčnívající kámen a zdřel si na vrchní části prstu kousek hříže. Tomu se říkalo, že si zranil prst.

Když boso chlapec nebo i dívka šlapal trávou, stávalo se, že ostrý asp po silnějším zarmacku

najel až do nohy a způsobil hlubší či lehčí ich do ušlotného prstu. Tomu se říkalo, že se zřal.

Při kroucování se vpřed – i při kopání – se stávalo, že kroucající šlápl na stéblem rozbité a do nohy hrozně lehce na střepu, proč threnu, vyprávěl, že šlápl do skla.

Při hrách, zvláště při hře na schovávanou, kamení na dvoře, stávalo se, že někde ležel starý šindel nebo nějaký kus dřeva s nevytaženým hřebíkem v hráči, zvláště když třeba dívka ležela se skáně nebo v zvoh, šlápl na hřebík. Byl-li hřebík zarezlý, hrozila i otrava krve.

Šel-li kdo z chlapců nějakou dlouhou cestu na pě do města a šel v nevyčištěných pohl. botách, vrazil se pokulhávaje, že má odřený prst, hotnik nebo palec.

A přes to vše říkalo chlapce nepadaje boty. Na mnohé poranění po vyrovnání rány dával se zvenku nový list pavučele, zvaného „pavučelk" nebo přikládal se kousek bílé kazety, namočené v lékařském extraktu zvaného, malé a nohu obvázala. Nevzešla-li otrava krve, k lékaři se nešlo.

19. Jaké ještě haleamity

postihovaly ženevovské chlapce, šicha i pěs-kie, jaké ošklivé holeně nebo loket, modřina na holeně, boule, modřina nebo odřenina na čelo nebo i prosvědčená hříže na čele.

Mezi v loketním kloubu lékalo se, když hoch žavo držel se chlapce na loket, pokřikoval dolesti a na otázku, co se mu stalo, odpovídal, že se zaťal „do ovčácké hoslho".

Starší chlapec nosil s sebou musel ch mít svůj vlastní nůž, třeba to byla dřevěná kapesnorná hadla. Každý, když byl starší, musel to už být dokonalejší nůž; když vedle „dlátů všechka" měl ještě „hrubého dlátka", výška jeho vzrůstala mezi. Nůž, dospělé řikali mu posměšně „brzdák", musel být vždy nov, ostro zabroušen; čtyřhrný brus byl skoro v každém domě a když nebyl brus, byl pěsku bruseck na brušení nepí a kos. Majitel nože měl dosti příležitosti, aby svého bohatství užil. Bylo potřebí uřezávat prut na dělání přístřešek, pěs dvorbě smlýnků, dokonal „otopenou" dělání žaole z na jiné dle. Všech i při největší opravnosti se stávalo, že svůj nůž místo do dřeva vjel do pasty, ak dřevo se ženevně zbouvilo, bylo po něm. Škůda však bylo, když majitel svůj nůž ztratil.

Vedle toho potřeboval chlapec často kladivko, bez tu bez tom bylo třeba něco přibít. Ale i mistři

zejména se stalo. Při práci kladívka často zazáhlo místo klavíčky. Ředitelu pat pozorovalka. A hříšné nekta vypovídá se zazvalla skrytna, která pondělí zmizela v zlatovcích a po tom se vyhnalo, že „stará nesta slíná" a že se na nim ukazuje chvoj nevěta nekta. Trvalo to vlasem dlouho, než nový nehet dorostl na místě starého nekta.

Při hlučném pádu vznášel vrhny jiho následek vyrážený palec nebo ulce nebo byly-li to gilé ulčené nuky, byla útěchou, že nazítřku má nové, hůře byla, byly-li to už nuky trvalé. Ředitel, dříve mandat nové nuky z starých letech do Hannovera ještě vedoucí, podlehnový chodil bez pasnoho nebo vůl předních nuhů a některé klášky jen „šplal".

Všechny menší úrazy bývaly léčeny domácími lékárnickými pomocí. Ve těžší případy jako zlomeniny ruky nebo nohy, vymknutí ruky nebo nohy, na vymknutém kilu uchylovali se postižený k domácím, dále lékařům a doktorům, ovšem v tom stát. lidové lékaři ve Hannově. II. část Doplňků k Dějinám Hannovera.

20. Jiří Obšil, zvaný Regent

[Pokračování z konce Štanvorského oddílku roku.]

Obracíme se jmenovat držitelů Štanvorských usedlostí, vzkázaných se dnes v r. 1340 na dílu II se jménem Jana Obšila, který měl na téže usedlosti také krčmu. Krčmy byly té doby rychnovského, byl tedy u rychnovského dobře napsán.

Teprve nejblíže v r. 1590 shledáváme toto jméno na č. 7, kde hospodařil Martin Obšil.

V druhé polovině 17. stol. po Bílé hvězdě nacházíme toto jméno skoro souvisle na 10 usedlostech. Hospodařili

na č. 10 Jakub Obšil v r. 1667.
" 23 Matěj Obšil v r. 1668.
" 27 Jiří Obšil, zvaný Regent, 1660–1673.
" 10 Jakub Obšil, 1665–1692.
" 21 také Jakub Obšil v r. 1664 snad to byl tentýž, přišel pro na jmenovanou usedlost.
" 25 Václav Obšil, 1682–1707.
" 39 také Václav Obšil, 1700–1721.
" 40 Matěj Obšil, 1675–1699.
" 11 také Matěj Obšil, 1661–1663.

V rodě převládají jména Matěj, Jakub a Václav, ukazuje to rodinnou příbuznost.

Na čís. 27 – v Dějinách Štanvora uvedeno nesprávně na čís. 26, viz Doplňky, díl I, stať Rozdělení gruntů čís. 27 – hospodařil po roce 1652, 4 roky po skončení války 30leté, Jan Obšil, po něm Jiří Obšil, zvaný Regent, 1660–1673. Byl asi rodákem

Štanvorským. Kdo v onech dobách byl mlýn „regentem“? Zřejmě znamená tolik jako správce, ve vrchnostenských statkách byl asi hospodářským toho mlýnů nejvíce spolu se Štanberkem vrchnosti a místo zvaní, kterak tehdy bývala nepatrná, přenesl od vrchnosti grunt č. 27. K mlýnu náležel jistě vrchnostenský dílu II, takže výměna pozemků obou gruntů souvisela se přestavbou nového vrchnostenského mlýna. K dopl. vůči příjmů, poněvadž mu vrchnost jistě zvýšil na č. 27 grunt č. 27 přenesl do Dlouhé Štanvora zpustlý a vyhořelý, však jako dobový, ukázaný hospodář uvedl jej beny do dnešního stavu. Dnešní předek stavení č. 27 pochází asi od roku, kdy byl vydán, ještě dobře stavěla se ve Štanvově jistě „na žitě“ podle gruntu čís. 26, který byl vystavěn po rozdělení gruntu čís. 27 v r. 1751. Stavěla se tehdy „na lad“ a mládenci se tehdy hodnou Jiřího nástupem, ale ještě jen na gruntě čís. 27, stal se asi jeho syn Jakub Obšil, zvaný také Regent, 1692–1704 a po něm Kašpar Obšil, ještě zvaný Regent, 1704–1724.

Po zakázku 18. stol. v seznamu sousedů v farnické kronice Štanvora z r. 1711 nacházíme jméno Obšil na 4 usedlostech,

na č. 6 Jan Obšil, starší,
" 39 Jan Obšil, mladší,
" 27 Kašpar Obšil, zvaný ještě Regent a
" 25 Michal Obšil.

Poslední objevuje se jméno Obšil na gruntě čís. 5: Jiří Obšil, 1717–1747, jméno Jiří měl asi po svém otci Jiřím, pak Václav Obšil, 1747–1779, po něm Josef Obšil, 1779–1813 a konečně František Obšil, 1813–1843,

poslední vedlejší dobré jména ve Žarnovci.

Posledním Ivan tohoto starého a v obci tak rozvětveného rodu – dle Dějin Žarnovce str. 77 – Mikuláš Obšil narozen r. 1810 jako chovaný chudý. Vzpomínal jeho blyštícímu obličeji usmívá v paměti otce, jak statnému pandurovi – ustoupil do pozadí vysoký starý muž s dlouhým hubatí, s dlouhými šedými vlasy, přehrnutými, s dopovedeno tvrdí starých kin, jak se hrozí vytáhl mlčky, se úlevou mu mrazivá zima vyprala mlčku smrtky se slovy „Ve stavu Obšil se žije dobře!“ Obšil tento starý Mikuláš Obšil, ve plat 100 let jeho předek na tomto pozemku bezpředakel.“ Otec

Pomaličku, snad bude vyslovena námitka, že pisatel v obci 4 let nemohl se tato události seznamovat. Ale zdokonalení paměti vrátí: Po zimách r. 1938 mylo kdy střední část 13 a 12, bylo ze v noci. Pisatel měl tehdy 5½ roku a pamatuje se, jak byl vzbuzen strašlivou dovolenou, stál v ložnici u okna a díval se na dlouhou cvičenou kettlovou řeč a na mladou nápolaru. Kettl pokle po pod. Nesu ten dovid mu a paměti neopomenul.

2. Boje ruských vojáků v Žarnovci.

[Kapitola po příští doby.]

Zda proti vojsku hitlerského Německa ruského naší prostoru odpočinek na půdě československé těžkotonnáž

Ve Žarnovci napoleonských válek [r. 1813] přišlo po Žarnovci přes několik ruských vojáků vojáků ruských vojáků, dlouhé se mu Francouzů. Přemluvou na hodiště Kiechtenstein nebyl Žarnovci vydán. Kosti jeho odpočívají na nenáročném dvou místě vojáků těžkotonnáž. Tyto dlouhé Francouzů v I. díle Doplňků.

Za první světové války [1914–1918] byl do Žarnovce na pobytu přes zkušební ruských vojáků Zagy, Nikolin, Ukrajinec a Chorkovského gubernie. Nikoliv neúčastnou nikoliv přes hrůzy hlídky na hráze, byl nasypán pod hrůzou vodou hlídky. Byl pohřben na hřbitově z místní, nad jeho hrob je dosud nadhozen, není pamětní znamení.

V druhé světové válce [1939–45] poskytla Žarnovská půda dostatečný odpočinek mnoha ruským hrdinům. Dle Dějin Žarnovce str. 50 přenesení Žarnovce ve dnech 7 až 9. února 1945 celkový transport ruských vojáků zajatců, jistě z nich nadlehnou trpícími od dopravených p. Ahnele zemřel a hrobečky těch hrdinů byly už na Žarnovci. Ve dnech 8. až 9. května téhož roku, dva zajatci ještě před válkou, byla bojová Pentlo Žarnovcem. Přesně až druhého dne 9. května byla ještě bojujícími uvolněno přímému, 25 ruských vojáků nahromadilo u Žarnovce v těchto posledních dnech a bylo zakopáno do pohřebné jámy na nádraží před lis 44, jednak na žádost Odpovědných jejich ve Žarnovci byl skutečně pro dopravný, ani ne celý rok. V březnu 1946 byly jejich

tělesné pozůstatky vykopány a převezeny do Humenec na úvodní hřbitov k hromadnému pohřbení. Z hostince vyvezl se s prázdným tělesným pozůstatkem mladší učitel - spisovatel Josef Troudelík, na nařízení vrchní v doprovodu místního lidu odjela auta s zabranou do Humenec.

22. Požáry ve Stanovci.

[Časový přehled dle Dějin Stanovce.]

V Dějinách Stanovce od roku 1790 do roku 1890 uvedeny pro tuto obec všechny požáry, jimiž ve 100 letech od r. 1853 do r. 1953 byl Stanovec postižen.

V r. 1853 byl velký požár, který vznikl na čís. 14 a rozšířil se po celý dolní konec vsi. Jen z něho stojí ve II části Zeplíků.

V r. 1870 vznikl požár stodoly od č. 7 a č. 68 a r. 1878 znovu stodoly od č. 12 a 13.

R. 1884 vypukl požár na č. 63 a rozšířil se na přední č. 73 a na výměnu č. 67.

Největší požár v minulém století byl v létě 1885, vypukl na č. 10 a podporován silným větrem rozšířil se na č. 11, 32, 34, 33, 34, 36, 37, 9, 50, 10, 11, 12 a 13, celkem na 14 usedlostí. Pro obávaným zápalem tohoto požáru byl ve Stanovci ustanoven sbor dobrovolných hasičů s velitelem pětem krajských členů.

V r. 1886 vyhořela stará sušárna, kdy mezi sbor hasičů byl dosud první příležitost, aby ukázal svůj výcvik.

R. 1887 vyhořel přízemí gruntu č. 25.

R. 1888 stodola č. 23.

R. 1889 byl těžkým napálen přízemí gruntu čís. 20. Příčinou toho nachytal č. výměnu č. 77.

R. 1891 pozbyl požár v stodoly od č. 70, č. 5, 4.

V r. 1895 byly pokary dva: nejprve vyhořely stodoly čís. 19 a 17, po kterých těsně byly dva domy, chvíly stodoly domy na č. 11, 14 a 15. Dle pověsti v Dějinách Stanovce napálila je Stanovecká Hanka, když se vracela ze nádraží v Humenci.

R. 1898 byly zase dva pokary: v únoru vyhořela stodola č. 39 a v srpnu byl druhý velký požár na dolním konci. Vyhořel ve stodole č. 27, nachytal ale starou

[illegible] bez hlavní výměny, zvýšil se na č. 26. přenesl se zápolí [illegible] a nachrátil jejíž číslo č. 22.55 a 57.

V r. 1907 vnikl pokoj [illegible] výměny č. 10 a vlastnějšího rohu.

1913 vyhořel jižních stavení č. 37.

V roce 1914 podlehla pokoja hrada střechy a dvojo chlévy, vyprchl ve střechě č. 43, zvýšil se na zbo- doby [illegible] 42, 41, 40 a 39 na chlévy č. 40 a 41; zde do té doby byla krytá dřevěnou.

V r. 1921 vyhořela střechy č. 10, na druhé.

V r. 1923 vyhořel chlév č. 90, u tohoto pokoja byla místní hasiči na pod s novou motorovou stříkačkou.

Je zajímavé, že poučení dřevěné pažby na č. 22 a 5 nepodlehly plamenům; výborná kompléto ve stříše.

Ve všech pokojích mnohem vyskytnout tak ob- dobí. V prvním období od r. 1853 do r. 1884, na 31 roků byly pokoary 3, ve druhém období od r. 1884 do r. 1914, na 27 let, byla požárů 14, ve třetím období od r. 1923 do r. 1946, na 21 roků byly pokoary 2, celkem v době necelých 100 roků bylo 19 požárů.

Nákladem všech těchto požárů Staroves dříve dřevěných střech vyrostlo z zám. mlýnem celý pod hradem krytovou. Jak více mále stavel z [illegible] i všechny chlévy vůb hůlna místovych ještě pod drahem jeho památka dávných dob.

23 Hasičské operace ve Staroves ve starých dobách

[Z vyprávění pisatelova otce.]

V začátcích posledních – asi r. 1912 – říkávali nastalého otce, který přijal mnoho úprav od svého dědy [z roku otce ne, ten neměl, když vyrostl byly v roku] naříkoval vyletěla, a pro případ tíhl, musela být z hadem dobře celá ošetřovaná.

Řádel musily být dva dosti dlouhé žebře, jeden aby mohl být postaven k vrchové věži, druhý aby mohl být nalehen na střechu tak, aby po něm mohlo se vystoupit ok na hodinové.

Dále musily být všude vymazané dobře vidět na vodu, ohrožena a hrubého hadice plátna s pro vaporyje sekacím. Takové vidět vyrobit mnoho [illegible] jsou hadicové hadice. Proto pak ok nepropouštěla. Předtím otevřená nebyla dovolena s nich při vytahování snadno upadnou, [illegible] otevřena hned tím zmoupání a když je pak vyhlédla potřeba, byl tam na [illegible].

Dále musily být dvě velké vědra, podobné tím, jaké se [illegible] lidem v boru [illegible] dlouhé. Aby písty byly [illegible] byla na jejich konci [illegible] [illegible] [illegible]

udržela velmi postavení, mělo nadále dřevěné nosné zdivo spočívalo na dřevěné, mezi zdivo pracovala přízby.

Jen byly nadzemny zpět dvě přízby na každé na dvorkovou stranu podlaží jenom: podobaly se lepenkám na pečení chleba byly však Hovekanovo a ne silnějšího dřeva.

V krakem domě musela být dlouhá silnou, byť s železnym tvarem a hákem, aby se mohl hořící, už dřevěný štít - svisle navádět do plamenů a tím nabalit, aby upadl na druhou stranu a zachránil domu sousedovu stranu.

Velmi důležité bylo nařízení, že k vnitřnímu požaru musejí se zastavit všechny domácí a cele-rovnice, a ženy, hrnou lidi, jejichž stavení byla požárem ohrožena. Ženy dlouze k tomu, aby vyprazdily cestu k nádobám na vodu, a aby bude nadále plné nádoby k pokračování. Zdejší příslušníci byl nestanoveno, kdo chtěl se na té pomocné vykonce.

Dodal se také pěti pomocníce, že na vnější stranu nádoby a kotle, na vnější se ženy. Domácí silné se byť navlíkl dlouhý tříhy dříví a vedle něho silná dlouhá byť s železnym tvarem a hákem a že na střechu domu. Ještě pod chrpam dal bil pěšího dřeva na vodu. Ještě mezi silnou a kopati, že bílé a high jsou stejné a že jsou přichystány pro případ stavě.

Po velkém požáru v roku 1812 byl všem ve Staroměstě jen dobrovolných hasičů s veškerou vůlí hodnou, třeba jen na cvičení potom bylo vše všech těchto pomocných opatření opuštěno.

2. Požár ve sedlky v 19tých letech.

V Pozdějších Čelyn Skorovova kniž II. ve stále trudovi nasvědčení sedlky na Hlav. Zvonice uvedl zvláště, když by byly ty nováčci sedlky, ale přece již nějaké nasvědčených sedlků vše jak jeho mudrovní dovoz uvedl uvnitř. Byly mnoho lidí, odhazovaných na dvoru jelot. Byl-li tu den se zítra, přes a mnoho upadly. Však vydaje vor dvorbyté ušetřely. Pero po r. 1013 jednak ešlovo, jednak stěl nesvědčely kolik ředlu zrakové. Takže dovoz stávnek rolnovských dcer byly pomenkany jen dvory rch a dvou dny den z celkovecích a vojenských [Mladec v r. 1055].

V 19tých letech byly jiné slavnosti. Zvláště Ohl [z Hlavní], Hasičbestrupení Fase [1-2 den po Velkonocích], dvoky den o letnicích, dvoky Pekelné dila [10 den po letnicích], svátek Ivana a Pavla [29. června], svátek Cyrila a Metoděje [5. července], Jánské pouť v Dolní [15. srpna], Všech svatých [1 listopad], Pouť v Dolní [3 prosince], celkem 11 svátků.

Slavný den Fase [1. květen] nebyl před r. 1914 dnem pracovního klidu.

25. Vánoce v okupované Ostravě v třicátých letech

Zvláštním prvkem vánočním je slavnost vánoční v podobě na Štědrý večer. V třicátých letech, kdy válka byla ještě vzdálena a mnohé vymoženosti dnešní civilizace chyběly, slavnost Štědrého večera se odehrávala v rodinném kruhu v 19. století.

Ke stolu usedali dlouho před tím, než se objevily první hvězdy na bílém nebi. Byly to vánoce bílé, sníh byl na polích a zapadal i na cestách. Ulice byly zaplněny lidmi, kteří se ubírali do kostelů na slavnostní bohoslužbu. Byla to jediná příležitost, kdy se lidé mohli setkat s přátelsky naladěnými lidmi, kteří byli ochotni pomoci druhým. Tradiční vánoční pohoda byla narušena jen tím, že se v kostelech ozývaly výstřely z pušek a revolverů, neboť se zde konaly slavnosti k narozeninám císaře Františka Josefa I. Ale to se nikomu nezdálo divné, byl to prostě zvyk a tak se na to nikdo nepodívá jinak než jako na jiné, pro dnešek nepochopitelné, zvyky a tradice minulých dob.

Ke vánočnímu stolu usedli nejdříve starší a teprve potom se k nim přidali mladší. Jídlo bylo vždy stejné, tradiční, jedlo se to, co bylo v domácnosti k dispozici. Nejprve se jedl kapr s bramborovým salátem, potom se jedly ovocné knedlíky s povidly a nakonec se jedl vánoční strudl. Dříve se na Vánoce nepekly vánočky, to se dělalo teprve o Velikonocích. Vánoce byly tím, co se na Vánoce dostalo, nic navíc. Dárky byly jen ty nejnutnější, ale i to bylo pro ně příjemné překvapení, neboť se s nimi nikdo nepočítal. Dárky byly ponožky, kapesníky, šátky, rukavice, boty, oblečení, ale i knihy, hračky, sportovní potřeby, nástroje, nářadí, ale i ty nejnutnější potraviny, jako cukr, mouka, sůl, olej, máslo, vajíčka, mléko, sýr, uzeniny, ale i ovoce, jablka, pomeranče, mandarinky, ořechy, fíky, datle, sušené ovoce, čokoládové figurky, bonbóny, čokoládové bonbóny, perníky, vánoční pečivo, vánoční stromek, ozdoby na stromek, svíčky, svícny, svícnové svíčky, svícnové svíčky s ozdobami, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy a s vánočními motivy, svícnové svíčky s ozdobami a s vánočními motivy

20. Slavnost Božího těla ve Staré v Bílých Karpatech.

Ve všech vesnicích střední katolické církve od dob katolické protireformace nejpřednější byla slavnost Božího těla. Nosily se stříbrné, zlacené monstrance dne, čtvrtek po letnicích.

V dobách poválečných – před r. 1948 – scénoval vystřih před tímto dnem. Jenom vsy po celé dědině. V Bílých Karpatech starosta chce ať k mši vstíl, vždy dbaný nosil se dále nenáročně. Střídá na vsi se nevěsty, hromadí s vsty se postavila. Případně celá vsta se usnesla. Jen před válkou hodný majitel hospodářství na vsi dovolil film tvary. Děvčata - Jahrličky v mladém dívčí po nákladech hříšny, nalétlé vlá- ve nosy dovolily pevně. Nosporadce. Z jejich tamní byly střídky, zvonil v lisa fůrku mladých členů, Jesenického rychnovi dovolovaných. Střídky byly po- dvou stranách střídku v kadl napůlčiny do nosil. Před r. 1945 bývaly střídky dívky po celé dílce vsice.*)

Tímto v vsice byly stavěny střídky. Stavěly se lis. 19. 15. 7. a 22. Byly upravovány ve vsitech, pa ne lis 13 byl ve vsi nalétal vyhlídnuty, střídky vyhlídnuto pro střídku. Také vsta byl postaven dříl, pokrytý lilým rousem. Vsta byla nenáročná olbrymi, lichy, na vsta byl nadělán, vlny, vsta, radostný holdehola nalétyně střídky a hol-

*) Od doby, kdy přestřel jeho slavnost střídě a domnívá slavnost Božího těla ve Staré nemohl, však myslí, že ji konec v bývalé československé vzpomínek na minulých let.

tím. Na stůl byly postaveny sýrovy a vínem. Ale ve tomto před přítelením přítomní nesnídaly. Zpovední vsta byla zahájena po mši. To bylo v 9 hod. zvonění ukončeno a od 10 hod. 10 hod.

Vydal se o hod. vyšel z hostince průvod v čtyřbém ve Staré vyprovázení. Před hlavou šly dívčičky z Bílých Karpat v rupu vlny hrdličky, pak kříže, pak vsta postěžky na vsta. Na vsta Ma Staré vsta dekorovaná hudba. Za hudbou na monstranty tvál se hrdlo ve vlétím plavnáku, vsta v ruhou ala kroj vsta. Pak vsta nastavil vlétím průvod, napřed vsta na vsta. Po obou stranách průvodu vlétý v letním ať dlouze hostil- ní kazuchou. Tam nastavení byla a vlétíčka v 2. ze Bílých Karpat hrdlo, vsta vsta vsta vsta vsta vsta vsta v mokadě. Bílý je hrdlem pak na obě pavé, dopro- vázených dekorovaná hudbou, před průvod se vsta na dlouhém hrdlo na sedlo vsta k dvojkovou vlétíčku v 8. 18. Pozvol dlouho se vsta, vsta v dlouhá vlna vsta- Jla. Na vsta vsta vlétíčku v 8. 43 vsta se průvod do hostila. Ale slavnost byla ukončena. Případně vlétíčka průvod bylo slavnost podlokna na vsta.

Hned po vstupu v hostila přes přes vsta byly vlétíčky vlétíčky a nenáročné, ke 2 - 3 hodinám vsta vsta vsta. Tvary dívčovsta a dívky. Vlétíčka vsta vsta, byla vsta vsta vsta vsta vsta vsta vsta

24. Staří lidé ve Štarnově

koncem 19. a v první polovině 20. stol.

Lid ve Štarnově jako ve všech obcích venkovských po zemědělského pádu. Klidný život, stálá práce od mládí až do pozdního věku, po většině na křestním vedlejším, zastavěná výměra – dědictví pomalému nebylo ve Štarnově velkého a dělnické chudoby nebo skoro žádné. Mála úrodných hrají, kde lid a zvláště mládež bylo pracovitější — žádné výstřelky v jídle a pití, žádné hýčkání v mládí působí, že dle Štarnovských přetrvává vysoko celostátní průměr.

Ve Štarnově bylo vždy hodně lidí vysokého věku. Ve životě lidu v r. 1930 zdůraznil pisatelů jeho kraje, který byl také sčítacím komisařem, že na 743 lidí ve Štarnově bylo nalezeno 30 osob ve věku nad 80 let, nad 90 let. Je to číslo vlastní.

Několik případů hodně starých lidí ve Štarnově. Pisatelův otec dožil se 90 let, narozen 1842, zemřel r. 1932. Říkával, že jeho dědeček Jan Řepka, hospodářec na č. 38, dožil se 92 let. [illegible]

Pisatelova otce přežil jeho o rok nebo o dva roky jeho vrstevník, strýc z blahoslavených let, Josef Vogl z čís. 82, zvaný „kotrlík", podle toho, že po celý život pracoval jako sluhař na hodě ve Štípě-horě, kromě desíti příkrv dosloužil.

Ještě vyššího věku bylo dosaženo. U „starého rechlakovi", jak se mu ak do jeho smrti říkalo, Karp Rakovec se říkávalo, že už má 100 let. Data na náhrobku pravi, že narodil se r. 1802, zemřel r. 1897, dožil se tedy 95 let.

A zbývá ještě ke přečtení Jan Kotoubek z čís. 19; dosáhl věku 90 let. Podle vědomostí pozůstalých dožil se ve všech Štarnovských poslední doby nejvyššího věku. Nedávnými uplynulými 100 roků nedožil se ovšem ve Štarnově nikdo.

Žije-li někdo ještě nad 90 roků ve Štarnově, pozůstal by žádal, aby jeho jméno a věk dodatečně připsal k této stati na paměť příštím.

18. Co ví mladá generace Štýrovského nemocné.

[Pouze pro nejmladší generaci.]

Matka říká, že dříve život vypadával, že je jdou na zvuky příběhů.

Ptám se mladší štýrovské generace — do věku 15 let —

co byla kráva, jestli vidělo ptáka, medvěd, divné zvířátko, jak vypadal skřítek, trpaslík?

Ptám se, co byla díra, kopat sněhem? Hmotného příběhu, co tě ať se jí necháme k domácímu pečení chleba.

Ptám, jak vypadalo stromu a kvetle na hledání mého, co byla víla, divadlo, pevné, co byl hrnek?

Ptám se, co byl žebrák, ubohý, jak vypadala pole na tlustý kmen?

Ptám, co byla tvrdá poleška, rovnáme, hole stále štýrovského sníženo, kde byla mořidla, vedl kroud v mnoho dlouho se na příč kotrmat, přešel s hrnkem, větrného, motovidla, a když mám příč slavy [illegible] „Ptáváte se mate tvrdé

tvrdé dobé motovidla —", co byla pádlo?

Pravda, že představit, jak vypadala sněhová s ivy-vyn, dřevěným stropem, kleslou podlahou, jak vypadala velká bílá kamna s Dvorem, mužkáhem a kachlem, co byla dráb, jaký byl a kde byl dřevěný na brat, a mnoho jiných věcí?

Pravda, že představíte milkoučka — Jimka na Dvorek s rohlíkem, který tahal zlatý pes, která domů

domů zdvořilá milíc do Jarmbrecha.

Sedmnáctka s dedinským lidovým kroje v pohádkách i kolem přes rameno.

Pevnému uhlíno pro vodu a modrém.

Kolomanika, jedenáctka se ve a vrchem stříbřitého „Kolomán, Kolomán"

Podzimní nádherného rohlíčku s pupy se uší, v dlouhém ženském kaftanu, s pytlem na nádech, polyjelo, kachy, kosti, stará řeleně a plné, Ptáci přes pustinámi nebo vejkdlíc Štýrovem?

Je ale ale přítelka nosivá příč minulost

19. Štanzer a Havlíček

[K vypravování pisatelova strýce.]

Když přišel bývalý jeho pozdější student mladý se svým strýcem Janem Hübner a lidé se, vzpomněli strýc také roku 1845, první roboty.

Přítel se ho ptával, odkud jen ve Štanzově byla známa jméno Havlíček.

„Ó jeho pak mě" řekl strýc „odešel jeho písničku „Slavíčku mám pláč" – vpíval ve Štanzově hodině." A pak dodával, že se hrozně upravoval o nejoblíbenější Havlíčkovou písničku „Když jeho milého konec." Také dlouho, že Havlíček byl od Němců uvězněn [byl internován, že pak byl mu zakázán osobní pobyt v Brucku v pět Štyrském], že byl přeložen a následkem toho že brzy zemřel [otrávení nebyl, podlehl plicní tuberkulose]. „Jeho také řídil, že po smrti Havlíčkově byla v něm zakázána planečka „Sic Havlíčku v tom hrobečku."

Z vyprávění strýcova je vidět, že „duch doby" neobešel se ani Štanzova.

20. Lidové tance ve Štanzově

[Vzpomínka z pozdějších let.]

Kdo vzpomínání starých Štanzovsky se ve Štanzově také lidové tance ale ne do let starých. Je tedy možno, že se stále lidové prvky ve Štanzově. Zapůjčky část z uvedené zapůjčky. Avšak, nebo, když to není pravda? a „Kolíčka Jaromíra Kovářa" zůstaly na vždy pamětníkovou. V starých letech lidové tance, ale ale nahradily tanečky ve dlouhé polka a valčík.

V starých letech v lidových tancích a v lidových k nim nepatřila byl stůl z lavic hotový tanec, „Tichá hospoda", která nabízela při mírných velké oblíbě, vyhlášovalo v mužech a ženských. Ti tedy hrálovou tanec. V pozdějších letech přišla Tichá hospoda k oblibě a ve Štanzově tanec byl tedy ještě studovlem. Když hudebníci nastoupili vyšli k besedě, Brali sebou, hudba jen tichá, tvrdí pořadatelé skandle upřeň dvě hrdlo taneční a hrdlo zazněly v písny. Ještě první hrdlo byla lidková sestavení druhého hrdla byla už namahavější, mnohý se mnohá se vyzdravovala, že je unavený. Ti, kdo besedu neumělé tančit, tančili, jak k tomu přijde, tě nejlepší vzájemně a mají se jen dívat.

Po tiché besedě zavítala v mnoha lidových Tancích a popěvkách „Moravská beseda". Obsah je plastické mnohem. Tato vznikla ve Štanzově kavárně.

Od r. 1925 na kapitole.

v „Slágr" – ukázka lidové písně

[vyprávěno v konci 19. a počátku 20. stol.]

Po roce 1945 předsta lidová písně upadat, uvnitř v Čechách, pak na Moravě, zvlášť na Hanácku zůstávala se pěkně na vsi. Hovoříme.

Hanácké zlidovování, které upadalo, bývalo zvláštním vlastním způsobem lidu. Lidé hráli a zpívali, dívali se plastovému na venkově. Zpívání práce a rozdílníka zřejmě práce, však ve poslední půlstoletí byla i písně odzbrojeného. Nejvíc písně lidové se „Slágr". Největší zábavy byla mužská hospoda a v ní písničky Kabaret – spíšeně síň. Jsou zmuchlá pláče vrozeného obrazu a málo vnitřního obsahu. Nové jeho vnitřní síla zaplnila celou hospodu. Zpívají je hospodáři, když vyjdou vyrobky nebo vlastní po nekonečných ulicích, dívčata v dílnách dvadlcetiletých a mnohdy i v dílnách, bylo zpíváno ve všech dílnách a mimo ve všech vesnických hostinách, je známo, že Českému národu se od společnosti napojovat a v Čechy nastoupila pouze po velkých Čechách, Slovensku a po Hanspku, které tehdy tomu prvotně zdá sotka vnitřního proteinové. Tech byla ten, co vnímá Fabe dlouhého života, jen jedno zde druhým. Čtvrtém byla vyvěšdlaná pouze.

Slágry přicházely i do Starnova. Jedním roku bylo slyšet zpívat „Mjde, mjde, mjde to..."

druhým rokem „Je mám hnojě vosy...",

třetím rokem „Je řeci Vltavě vlnje hrkvodil...",

pak nové najádka „Ňak, ňak, jen se lep...",

a dále písničky výstavy „Ty jsme pánové ze Jonstavy...",

„Ach nové pokrokové, třídyť jsme jen jedno na světě..." a jiné a jiné, každým rokem nové.

Vše se do jednou z posledních byla zcela neutrálně „Tesničkr jsa pod Šumavou...", opravovaná vlastně podle vlastního rozumu. Nadej kolovrátek vůl se i jsou nebo odkazu a nich, kde dle tu zdobu na pouť na Křepeích nebo na Hostýně, pak dosud nahoru vyplyjel pak celou čtvrtou.

Počátkem 20. stol. zhověly život i tyto „Slágry", však lidová písně v Korce ale se nepodařila, nadle udržuje je pře Korce dnešní dobou Hlavní vrchlso

vynechal – část p. v 5. části

12. Studna u čís. 23.*

Před hyzdou horáneck – čís. 23 – dopíná kruch na ní, byla vždy se dřevěnou pumpou. Tato s ní byla zrušena. Škoda, že nepostaleli dnes obecní pak všechny a různé vody není pustila [illegible] vkladem k jejímu zhavení. Dříve byla vlivu [illegible] lidé se jí štítili. Proto bylo vlivu [illegible] vody, studnu napajpal. Nyní pustila [illegible] dnešním velké lékařské vody, [illegible]

Proto proto velké zhavení je tak v Praze a Prahou. Jak rád se ale nalévá [illegible] jako lékařské vody, kterými [illegible] léčby [illegible] i pro [illegible] to pro [illegible] nebo jejich majitel [illegible] v Praze je [illegible] vyhovelo a tím [illegible] význam [illegible] Před [illegible] Karlovy nebyla [illegible] jako je [illegible] čís. 23. [illegible] byla [illegible] byly v [illegible] [illegible] [illegible]

22. Stará fotografie

[Ochotně mi ji zapůjčil přítel Vlastimil Vlček]

Jedna z nejstarších dochovaných fotografií se zhruba dvojnásobným zvětšením vznikla kolem roku 1873, je tedy 13 let stará. Autor není známý. Jsou na ní členové Českého pěveckého spolku Hlahol na Moravě. Ústředí pěveckého sboru bylo v Brně. Sbor tvořilo 24 pěvců a vedl ho Jan Kubínek. Sbor se zúčastnil celostátní slavnosti v roce 1873 v Praze. Na fotografii je 19 pěvců. Sedí v první řadě zleva: Jan Kubínek č. 7 a vedle něho pravděpodobně Josef Stupka, tedy nahoře na řádku. Druhá řada zleva: Jan Kubínek č. 10 a vedle něho František Nejedlý č. 12.

Za ní stojí Hlaholovci v bílých kravatách. Sbor tvoří 6 mužů: Josef Tuka č. 16 a vedle Jan Trnka - zlomyslný kupec. Dále od pětí a půl hlavy předního postavy nejvyšší zleva: Jan Nejedlý č. 18, je vedle, pak je plešatější, aby byl výška tvořila samozřejmě. Vlevo od něho je František Tuka č. 17 a dále Josef Kang č. 33 - bednář, krajní vpravo Emanuel Neplach č. 7 a František Hlava č. 32, zlomyslný kupec.

Zpěvačka lže na konci na levé straně Jan Kubínek, nejdelší syn č. 10, pendlíp napravo vedle č. 29 na pravé straně František Neplach č. 10, krajní. Tito dva byli příbuzní.

Hlava Hlaholovce má na dlouhém krčku černý sametový límec, ozdobený třemi pryskyřicemi; tuhe-

[illegible] a pětí a pendlíp [illegible]

[illegible] Hlaholovce [illegible]

[illegible]

[illegible]

MORAVAN R. 1873.

I. řada - [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st.

II. řada - [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st. [illegible] st.

[illegible] st. [illegible] st.

Členářské-příspěvky spolek Hornovsan ve Horních v r. 1875.

Kang Jos. f. 35 | Šuba Jos. f. 35 | Šuba Jan f. [illegible] | Nykl Jan f. 45 | Čeřicha Jos. f. [illegible] | Neplech Tom. f. 5 | Hlinka Jos. f. 10

Steybal Ign. f. 27 | Kabrada Jan f. 7 | Jechnicer Aug. zůstal | Kabrada Jan f. 70 | Nykl Jos. f. 72

Kabrada Jos. v 8 80 - zůstaví | Neplech Jos. f. 40

12. Hospodářské poměry v Žamberku*
koncem 19. a počátkem 20. století

Aby kresba venkovského života byla po všech stránkách úplná a co nejpřesnější, musí být v ní zpomenuty i ty nejrůznější hospodářské poměry v tom našem okolí. Ze hospodářských poměrů nejlépe je vidět jak předchozí, tak i pozdější doby.

Jak nezdařil by se kulturní kostřek, kdyby v každé době Žamberka po pravdě nápisu na něm byl ještě delší nápis, vyznačující hospodářský stav Žamberka také počátkem 19. stol., 50 let po skončení válek Napoleonských, po odchodu Švédů ze zemí. Kdyby byl namalován, kolik krav, kolik koní, kolik ovcí, kolik domácích zvířat, kolik polí, zahrad, lesů, kolik vinic a jaké jen 5, 5% a 6% tehdejší míry byly. Též jaká byla tehdy hanba, úrovně hrůzy, dovozu zboží, jaká cena mělo zboží, kvasu, vína, rýže, tabáku, soli, kovů, kůže a pod. A co kdyby byly poznamenány i podobné známky z doby asi z 40 let pozdější, z doby kol r. 1855, po zrušení robotních a omezení robot z povinností z doby po válkách napoleonských r. 1815. Jak zajímavé bylo by srovnání těchto tří obrazů.

Dále snažím se dějiny těchto zpracovat na pě. nějaký stav hovězího dobytka ve Žamberku v r.

* Celá tato část od str. 50 do str. 125 je důležitá práce pro dobu po 100 letech, kdy ch. a současné poměry [N.R. 1956] budou podrobeny mnohým změnám.

1921, neboť tento byla zapomenuta, co se dělo. V celou první světovou válku (1914–1918) byly vždy vždyť vlastní a povinné dodávky jatečného dobytka pro vojsko, které stav hospodářského dobytka hluboce pohnul. Způsobené nedostatky nedaly se ovšem jednim rokem odstranit, dobytek potřebuje času, než dorostle.

A) Základní domácí zvířata v 19tých letech.

Řeknu-li dnes ve Žamberku ok jaká, co bylo v 19tých letech, co nemohlo, co nesmělo bylo na vsi.

Velkou změnu od 19tých let provedly stáje. Mimo starých dubových má Žamberk dobytek uvedené dělených uvedeného, jeho od 50tých let ve Žamberku zvlášť přibylo. Na ve přímcích je tento rozdíl nepřímo patrný.

Podstatnou součástí stáje je hnojiště. V 19tých letech nebylo Žamberka hnojiště jako nyní obvodna, důstřeb vedle vtékala do hnoje, vyčuhovala nejvnitřní součástí hnoje z „pazuch" vytékala na hnojiště. Pumpy na přečerpávání hnoje, zpravy jen důstřeb, objevovaly se ve Žamberku v 50tých letech po vydání, potřebné jako tečky na vyvážení mačůrky.

Společných parků dobytka hnojiště vedoucího ich nebylo, však nebylo ve Žamberku jiné nebo záhady na pozdější upravený výběh pro hovězí dobytek. Byly výběhy tuberkulózy hnoje byl tehdy nedělám.

Nemoci u koní, hotiko, u hovězího dobytka, ovcích a kulhavka, zvláště v epizootie dobytka červenka a jiné vyskytovaly se ve Starcích také až v minulé letech, nebyl však k nemocnému dobytku celou potřebkou, která ostatně v obci nebyla, používalo se stanovou domácími léčebnými prostředky.

Kůň ve Starcích byl ke svým zvířatům vzhlížen, nebývalo slýchat, že by hospodář svého koně rozpoznal, dosti hrubě zacházel. byli bojovníci. Dobytka ošetřovala byla vždy ženská péče.

Půda, hnůj a mělcy

[Domácího zemědělského nástroje zemědělcova.]

V minulosti pěstoval zemědělec k svému samotnému pracovnímu, v našich krajích stále ještě, mnohy vůl nebo krávu. Koně sloužili ve jeho službách, starali se o jeho příbuzné, vyšlechtili, k tomu, že se nikdy jeho síly z nedostatečnosti, v nohy a kopyta.

Zemědělci zemědělec sobě vzdělá pracovní síly ve starém pořadu. Před 18. stol. byly nebyly vzdělávány, byl zřetelně, kdy většina orné půdy měla dosavad ležela ladem, kdy velké plochy půdy byly nevhodný jako pastvina, kdy tedy zemědělcovy pracovníka byla nepatrně malá, a v dobách pozdějších, stačil zemědělec půl, jeden nebo dva. Teprve když přibývalo robot, zvláště v 18. stol., musel počet koní být zvyšován. Ve dvorech usedlostech ve Starcích bývaly dva koně pro robotu, druhé dva pro vlastní potřebu. Když roboty odpadly, počet koní se snižoval. Jen tam, kde chovány byly koně na odpůrcky [na Horazd. na Zdaz-

nechu, v Čechách na Chrudimsku] zůstával počet koní stále vyšší.

Ve Starcích byla chována ovcy hrubé koně, koně se dodal z mimo zemědělce. Podle potřeby nejpodstatnějšího potřebného byla do Dějin Starcích zapsána:

v r. 1590 —	113 koní	hovězího dobytka	130 kusů	
„ 1888 —	111 „	„	„	174 „
„ 1910 —	118 „	„	„	170 „
„ 1921 —	102 koní	„	„	133 „

Škoda, že pak tím není dalších údajů!

Zajímavé jsou koně v pracovní majetek bývaly. Spatřil osvy. V Kozmanovy Čechové stát v r. 1816 a 1817 píše o Farnětví hrabě Starcova dlouhý vytkl Jeho Kárada: „Nedovolí mnoho ředitelé a mimo to při tak neopatrnostech, jindřich pak vyjmouhlo tak i obecného lidu, proto není tam k vidění bylo, že mnohy a plnit nebo dnešní chovy z rozličných spůsob a dobytkem napřesil, jak lidé dobytek, pojmy dvě hlavy a pěl ať k A. pokračoval. Jakby v pondělí hnal a na hospodáře dle a vrchnost přešla pondělí, aby dvakrát orby jak v pole rok v rozdílu na způsob nejrůznějšího silnice upravovány byly." Část výstavbou silnic bývaly Starcovské vesly v době dlouhém stavu. Stavba silnic a pomůcky od počátku 20. stol. podstatně zlepšily.

Před r. 1905, před zrušením robotní, záhy se hnojí opětovně a ulé pomoc v válce. Nebylo pastýře vzít nebyla. Zase přes den pracovaly, více se nebo čeledín šel s koně a nepil s sebou na pastvu, kde byly koně po celou noc. Někdy se dlouho střídalo. Malí hospodáři

[1] Hlubocký pohled stavu koní a hovězího dobytka byl následek z světové války, kdy byly kdysi zbraty koně a velké dodavky potřebného dobytka pro vojsko

lékárníci, že pomocí koní kromě zemědělských prací, kterých bylo od jara do podzimu rozmanitého. Byla-li koně v roce zákonitou potřeba, musel vůbec nad jeho vůle jít. Všechno říkalo se force, krajní konečně.

Zvláštní koně byl jeden pomocník. Z rodiny vlastníka hospodáře sub jeho syn, jeho platil nástupce, mladší bratr, kdyby byl, a jeho rodiny, pomocníci a dívky, aby koně od mládí zvykali se chodit při práci. Hlavním koně byl dopřáno koni, aby nálohlil neustál, aby stál se z něho dobrý kůň. Důležitost koně těžkým nákladem bývalo nejvíce celou hodnotu.

Nejvíce dělnictvo bývaly starostovské koně. Jsou se ve nás nějaké zvyky, aby byly jeho zvláštního pracovního od pozůstalých příslušníkovských ve k tahovým, zkrátka hetzovým koním. Koláče bývaly se žlutou vorstupkyně. Jeho předchůdce, nanejvýš koně bývalo hodně mírně bílý kůň - Ismel byl v dělnické výjimkou.

Pravidelnou dělnickou hodnotu hospodářů byl kůň ve vlastní. Jestliže starostovské koně tak nic na vlasu nechal nachodbou dále stát a zím kopil koně a lidi. Ještě dříve vedení k přídělu koně měl selský syn. Jak nastoupil do koně, když chodil se kdyby na jindu hnůj. Když přímoterina byla přesprchá zvetba, pak mu podle dle. Když pak dobře zvykl nastupoval na samostatně do vnějšího rodiče na selského přizkoušení. Dříve [textovaní] a na nedaleko vyrobil. Když koně, 19 a pokročilém 20 stol. nastaly byly selské koně dobré dostaly, když na hospodářské výstavě nechal kůň ve klasu k pohledu nejvíce jeho jeho výkon nadchl si hned šťastného majitele selského koně. Ještě nalezlo se dosud dílčí koně. Když v 30tých letech jindy Jeho na pomoc upadlého. Velká jindy nevaly od jindy

Postaveb a nejnovější doby. Poslední dobou dostal i nevolníky kůň vzhledu kvalitnímu, dlouhého krku a trakto tlakovitý. Nejvíce vyvinul koně k nové práci. K nelétavé práci, kontrolovaní a rovnání krovy a jiných prací, delší pomocnost vyžaduje koně k nevolné polní práci. I auta, motorkáz, kůň v prvé jindu koně nastupuje tam, kde kdysi bylo těžké vyřešlé koně.

Z nápravu kůň x traktor zvláštní vlastnosti jiné traktor, ať lehký či těžký. Ti vyjdou kůň jak mylovatel. Kapitální pro koně je těžké kůň potřebuje otrokou a ježdí na hodinu dva, traktor pro lehký. Když nastoupí? Z nové dlouhých statistických je ich vidíte, jak patří koně od konce kůň. Ačkoliv počet traktorů stále stoupá. Přijde doba, že i kůň vypadne ze mechanizovaného farmu dostane, jako ik dávno vypadla ova.

Pěstění dobytek

Jako koně tak i skot přicházel do Československa v první vlasti do nové vlády. I jeho počet se dle mysli. Chlévě, že od plodu v rámci ani nezávisly nos. vlády, byl povolen na statku hnojení a že ně od 10. stol. hnojení jeho uvolňovalo se vzorem. Stanovením k nejčastěji přepočítáno 300 litrem vlákna a 100 volů.

Byly doby, kdy půda byla malém kontrolní, kdy na přímém vzrůstu dlouhým vedle bytového nalezení a hospodářského vzdělání byl jen dobytek, kůň, hnůj, ovce.

Před nahlédnutím mlíst-li vše až do počátku 19. stol. - vstoupí zde zkrovitého hovězího dobytka, mnohý, po 2-3 krávy v jednom hospodářství. Mléko, máslo, tvaroh pro domácí potřebu stačilo, jenže na vl. nebyla odbytu, kde je měl kupovat, když celá vesnice byla

nemoci lidské. Je malokteré místo, kde byly ztráty obyvatelstva tak ponorné, demoralizující, otrávené, mnohostranný lidstvo, mnohostranný utrpení, také duchovní a věcné, nebo Ústřední, tak přímé na svobodných mladých mužstvo, lékař, učitelů a jiné, byl nedbyt hospodářských plodin věk a větší, nebyl v obci dlouhé místo. A Žižkov byl to vyhnán, že lidé potom dosti místo Mnoucí a Francisku. Mnoucí byl vždy zapřetím místem na Moravě, byl středem mnohých dlouhých, moravského hulaka, po r. 1848 byla v Mnoucí vedle střední školy i universita a dosti vysokým počtem posluchačů, bylo tu vedle mě Slovů dosti obchodníků moravského, českoslovského, proto nebyl hospodářských plodin byl tu vždy nejvíce ve Žižkově, který byl místem poměrně obchodním a Tím i nebyl hospodářských plodin byl tu vždy slabší.

Epidemie pastiže hovězího dobytka zavítala ve Žižkově po zvláštní obsazení v r. 1848 Jen obtíž byla jistě svaté, ko se pásla krávy na pastvině, před nedávním vede na louce po skalnaté obory. Tehdy k takovému byla ve Žižkově nikdy zakázáno, kvůli k takovému vždy pro vymoření nemoci.* Statistika i potřeba domácích zvířat kmenem se a podstatně se stal, vlastní, že počet hovězího dobytka je ve Žižkově na mnohem jeho statistiku v rádiu Žižkov, o tom rozhodnutí a zvýšení plodnosti nemocnosti a jatek od 1874–

* Od Brna krávy potahal vaní vidlí. Na dvůr, proto k takovému nevedlo, kvůli dostal pustil vyvětrání, do dílny vlastní. Také krávy k takovému, ale se se rozmohly by nebo nutností nemocnosti, jaké se krávy volně leží, se musely od toho upustit.

let. Zvláštní následek ztráta hovězího dobytka byla jistě počet ubývajících krav podle umístění krmení; místy, kde je výhodnější chovat vesně pivat krav dodá dlouhých dlouhých. Nevadí.

Pyramidní hospodářství zřídil byl ve 1. 1874 ve Žižkově velkého. Je vždy od roku vyvedení a dále demonstrací. Je Žižkovicích kmenem se dle počtu hospodářů vyvolání ubitých a hospodářské zřízení, na tom vůči a nehovory [v kraji tak emigrantů nehovorím] kolonie. Ústy od Žižkovic byly Francisky, Přesídlení, Ohrozyně a Malíně dobrou dosti, na třetím místě v nejhorším dobytka byl tam tehdy. Mor vyhubil vždy nadvlády plemene gorbehorského a na pozadním místě příjem a prodeje Ptáků a jeny. Z dobyt pastvy ve Žižkově byly od pomocí ve Žižkovicích tehdy horní odstavení byl učitelů a hospodářů. Ubíral oboy mnohý.

V 17ých letech byly ve Žižkově chovány nejvíce krávy domácího hanáckého plemene. Byli byvali hospodáři v dílnec obci ve Ústřední, nalezlé v dílnové, který vyvolal chovu hovězího dobytka. Jsou klasické hanáckého chovného byvale ve Žižkově velmi málo.

Zvláštní pro zvelebování chovu hovězího dobytka s plemenným býkem ve Žižkově v 17ých letech nebylo.

Jaká byla nyní tou dobou mladé učitelové hospodářů případně 6 a 7letém, mohl by nebo pomoci vlivu na starého hospodáře.

Vepřový dobytek
v 17ých letech

Také se zapomněl byl u nás chovám vepřový do-

bytech. V starých letech bylo to ve Štarnově stará domácí plemena na dosu vyrobených rohách, na chlévě tlačí a prováděné dlouhým vypáčením, hlavě byl kusto pomazány tradičními znameními.

Rolnictví v starých letech bylo žagarství, tvrdý dobytek v lesích od Bahenického lesa podle silnice vede jméno, tam v dubových lesích pole-dicové se chovali. K jaru přikoupil zbytečníků a bagouny. Říkalo se mu žagoňáč, stáčel 50-60 metrových štětinatých, lilých, prorostlých bagounů. Existelice ale říkal, že předsvět je nad tebe, ve a menší nálepkou. Pro zbytečné posílení přidal se na podzim, ze lesů na obilí. Bagoun mohl být prodáván kvůli na domácí pasaž. Vidět v obrovském množství vyčistili v lesích zbytečných odkostatkách, bez nálepky.

Kdy se štěk ponechal, do příštího jsou s sebou vůn na zimu; proto byl jejich prodej zakázán. Nejprve bylo nahnáno honit stáda na vrch, pak po naoření vyplašilo ale na ochranu domácího dvora příkon jejich úplně přestal.

Vepřový dobytek pásl se ve Štarnově společně ještě v starých letech a to na hamry a pas na hranicích k Litvínovu. Žádné na hranici se, tam bývala hranice prostá příkopu hranu, která se prodávala na zvláště. Ve Kleinau tento pasení vepřového dobytka ve Štarnově přestalo, dalo by se říci k chvíli, nemohl i vypadat pastýřovy ovcy. Jak byl v prvé polovině 19. stol. plemeno Štarnovský prostý vepřového dobytka. Ten nazvu dědeckého vyšlíčka Ilse Kahrady v let hol r. 1895, překresaný v Zápisnících, část I.

Koncem 19. stol. byla stará domácí plemena nahrazena kleinerem yorkshirským. V letech 1892–1895 byl dovezl přestěhl se Štarnovce na nedlouhém plemenných yorkshirských dělat. Jako první přípl. Jos. Kahrada č. 29. Ten dobu byla kleinerem v obci Štarnově dovážen pro zvláštní plemeno yorkshirského plemene, jako ve Štípanově a v Příkrnicích. Ve Štarnově tohoto druhu nebylo ničeho.

Ten dělat na tlec v címe cca 20 kg byl ve Štarnově prodáván za 18 až 35 mk, ceny 60 až 70 let domácími. Cena byla velmi zlevněná.

Ovce

je domácím kvetcem nejmenších nemálkli i hermanpři, jak to bylo vidět koncem 19. stol. ustálit na Kolínsku a na Litvínovsku. Kvetci ujely pomaleji, pásu stenil se hu a dále na pozvolné horu. Ovcové je chovaj tmy, tak polsko sotu přibrejte, ovcykata: mce, ovcky, ovcula a kozy a ovcí a hodnotné horní mlíko vidět a vyšlet kozinkovy sýrovy.

Zřídkavě nebylo ve Štarnově nejmenších kvetcích a hermanpři (ardrupů), kde se ovcí nebylo. Ovcí malorozměrdlouhé vlnatost, nejvíce tlaleupka i ve byla vytvořena v r. 1919. Jak přibližně malorozměrdlouhých vlnatostí v prvorozdanných dobrých bytů, není jen ve Štarnově. Podle hospodářské statistiky v r. 1920 bylo ve Štarnově 21 ovcí na počtu 50 domov. Dále v r. 1930 pro počtu 95 domov bylo 123 ovcí a v r. 1941 102 ovcí. Škoda, že dobře statistika dále. Zápisy Štarnova ve mnoho.

V starých letech byl chován ve Štarnově starý druh

domácích kos. Byla-li nyní doby ve Štěnovicích velké
zlepšila plemenné na ot. zvířetka, není kazatel na
mé. Tak všude, aby to mohlo bylo lepšení připravno.
V těchto letech zbíla kráva asi 5 zl. = 10 Kčs. Ferma

Obce

v zemědělství a v přírodopisu

Podle staré, tradiční zvyku z nejstarších dobyhlo tak na nepamětí byly v hospodářství chovány pouze tažné vol nepodal pouze na svých starých sedel ze starých sídlišť. Jen na dlouhá léta byla zřízena sjednocení na výrobu zvláště oblečení a topné chuť. Ferma byla pěstována vlákno. Ferma byla bílina, spočívána v tkání. K výrobě tkaní vydělávalo tovaru byly tzvaz krosny. Netě- tky a nanní lépe (Tkanina). Se nalezení mít u nás přes 19 let tvořily mnohé samoty - vesnicky hospodářské stavěl se po roku příčně, pozdějších po celém zvrnu. Zvláštních po roku rázu. Tato rovnoběžně stropalo. V referovaných odstupných tomuto doby nevedle do mezi upravovaní tzvaz a vlny rok vydržel v hospodářství. Zachovalo se jen v nejtěžších krajích jako v bazy. Dvůr tzvaz a na Valašku v zemích výroba vlněná tkaní (zapadlí).

Tak se do konce 18. stol. byla jistě v mnohé těžkých podmínkách ve Štěnovicích chováno po 3-6 rodech. Za k. 30 byla jistě v těchto letech menší stáj, které říkáme ro- ňovice. Pod tak bylo i o plných vzdělávalo, jinak nedbaj jakkoli rod byrel na pro v nové v hospodářství.

Ani chov rodů pro vlnu neodolal nástupu hospodářské revoluce. Industriální, přírodní a jednoměrná vlna stala se nedějinou. Nastala tkaní rok, dovazu 19 stol. tkanin

rovní ve Štěnovicích. Nebylo to statistice dosáhnout počet v roku 1900 je uvedeno, že tu bylo jistě 3 rodi. Jak se chovaly, měl je mnohou tkanina a hrnou kostry. Ta pouze po druhé pod nůž.

Tak tedy rozvoj výroby vlněných látek vedlo k pa- lici. Když mizely soukenky, přestaly tvořit nejrůzněj- ší rozvoj ovládnuto. Jak mělo rozvinulo rodi kotlíky a kosmice.

Zvláště k nejnovější době - Chov rodů v poválečné době (kolem r. 1935) pod vlivem politických poměrů je třeba silně podpořovány. Tak je to pro tři dosti pouze ní je dosáhl svůj vrchol, kdy je u nás naviny statisíc rodů ovcí. Je to, co by dovážel chov rodů pro vlnu musel dovozu se udržet proti nástupu ciziny, vlna vyšlíčna

B: Ovocné plodiny

J. a pěstování ovocných plodin ve Štěnovicích existuje od 19. let minulého. K tomu byly tzv. dobrá nyní se vlastním zlepšovací by pěstování, po válce zlepšení. Pěstování pohanky nevzrůstá na úplné, podobně a pěstování kukuřice. Jiných bylin byla jistě tu a tam vidět. Za to zvláštní se pěstovaly ochrany. V starých letech bylo nalezeno několik chmelnic. Tak pouze hlavičkové na nelze i na mnoho pokusů se pěstovat. Jelikož dnes hrozného dobytka značně stoupl, byla pěstování ve zvláště pěstě rok v předchozích desítiletích. Řepa a dýnka, to se je pěstovaly mnohé, jistě se vesta.

Část, zvláště žito.

je velké výše na nejrůzněj pěstovaném chlebovém se stavím dále, ve střední Evropě rozšíří.

Pokud nebylo u nás mlýnů, ani vodních ani větrných, byla mouka vzácná. Ručně mletí bylo nedostatečné

a rozvozhové. Ta celkem upravená lesní cesta prohloubením kolemjdoucí dešťů a hodně suchou mnoho drobným pískem zasypána na dobrou, dost pak byla lidským úsilím prostrána. Když se dovnitř Horní byla uzavřeno, udělaly se vrata dále vnitř, byly Turnovy vánoční, kým se pak by se vzdálenosti mnoho. Jeden mnoh nemohl zadné na dva vraty pro potřeba z rýt. Ale takové uzavírání vrata je nějaké, že tělo vchod klenutím nad dvojím dvojím pohrnutím. Byly jen lištovány, hazy jablo- vé a pohanfrová vedle vápaného mazu. Z hořlavých, ba i tím dobrou byly jen tlesnou podobou, ani nemohou. Tyto po vlnění mlynář se 19 dost. přestala vrata být tak vnitřní a mnoho dlouhé, že od tohoto jsou ještě uhlíkové dvojím pohrnutím. Tyto od této doby prosba v Oblouk, tělo nás rozdejí dy nám kus přestala být obranným zlem.

Ve Turnově kromě pro domácí potřeba vlastní, po náhodě místě i na prodej. Nejprve dlouho vyrábějí se značnou délkou a pevností stěla, nelze pro hospodářství nebližní umu. Byla lehkým materiálem na dlouhé vlnek, na výrobu rodiset, na vlnění dlouhého (mnohaset různé tehdejší velkých) a tranzit na dvojmo byla lehkým obrokem pro koně.

Tyto vše byvala holizová v dvanáctých letech vlnění v dobách vlnovky stoupala. V Tamtéž hoře Turnova na dobu místek po uvedeném mnoha rok. Rychtář Hanzlín Kohrada v kázanému v platu stoletého vlnění o r. 1735 v dodatku píše: ... obec musí vrátit na dvůr pět desítek a mlýnec ale nebo dle na 3 ml ... byla tedy tehdy hodně kovná. I mlýnec stála 1 ml 30 kr. A v kázanému o nepolovzbých vlnách více než rychtář Jan Kohrada, že po pevném

hrachu v Turnově 1811, v neizovském lomu nové platila se mlýnec zde 60-70 ml papírových peněz. Rondíl mezi vlnami v r. 1735 a r. 1811 je zde nápadný.

O pekařské obchodě v dosmékcejíle vím zbol Domácí pekařské obchodě se 8 dílec Zapletálů. Domácí obchod se pekl v Malé zdobné mouchy, byl rovný, tlačený, vidrhl se pod vrkem, dlouho nižobral v mírném stavu. Domácí obchod [v r. 1956] a tak nazvaný „dlouhý obchod", vyrábělý se velkopekárnách, není už tím starým ručním obchodem. Nevím ty dost pekl se obchod po domácích v tomto Turnově. Tyto když pekařstvím 20 dost. byl místem dvouhostovní rolnicky mlýn s pekárnou v Hrnec, nastala změna. Rolník vzdal se mlýna výhodné mezi hostem vše, do ten přijížděl každý bydlem na mlýna pivo s chlebem a hospodyně mohla do sta nevení vyjí obchod po lístech odebírat. Když dodávka rhe byla vyčerpána, byla do dlouho obsazena.

Velké množství rhe spotřebovala výroba lékovou, prostějovská zemědělství byla vyhlášená. Od konce 19 dost. nikoli se ale na výrobu žitné hrivny. Bylo zbyl jako náhražky na dvojmo nemocnou fóru.

19 dost. nastalo ve Turnově pekaře, upravu po 1. 20 dost. nastal u tu pekařskou důvod zlo. nevzhlý zvlášť, vyrůstaný pekař. Statistika pak ukázala, že nevíme pekařskému mnoho dovoz a na zámku Turnova přinášela milionový zisk.

Obyvatel

ve Turnově se říká dito. Odkud vznikl ve Turnově pekařem Hradovinský jsem, nikal pověstlivé. Byla v starých a starých letech pivnice hlavním místem při gmě. Turnovských mnoh. Hradovinský jsem

do se nedal ptáctvo ve větším množství na v roky letech, neboť se u pěstování se Harvard nacházelo nekonečno zvonů jen v malém množství, ve srovnání, lepší v 18 až 19 letech.

Ta nyní nejvíce půdní pšenice silně rostla, měla dlouhý lišky list. Aby nepolehla, hrozí tlačných lístků se zepsem ohraničovaly. Tomu se říkalo „kónání“. S „kónáním“ padlí už za ji pozdním kvetením, které se Sovětům už vyplatily.

Původní radou pšenice je, že nesmí po dozrání vydělat klíčit. V mokrých místech bývalo dosti. Po roztlačení pšenice, pečení a mouchy a rozvoje pšenice byla vlastní kvalitní, sám nákladem. V pozdějších letech už nikdo po mokrém jíl, proto prostřelí pšenice bývalo pěstováno pro zbytek.

Nové mouchy vyvíjely snížený na pšenice lepší kvalitu. V mlíně odchází kvalitní. Lepší ona lépe mezitím, postupně pomalým byla v 19 letech, kdy jsem pracovali v jedním [illegible] a pšenice [illegible] na [illegible] [illegible] mouka] z [illegible] se na přední, nezřetelně z kvality. Snížení kvalitního mouka. Tak nemá hrubá mouka se v 19 letech příliš zmyvátla.

Hanácké pšenice konkurovala už v 19 letech ukrajinská mouka a pálebných odrůdy. Pokud se říká, že je tvrdší, a tím se vůbec lépe postřikuje zřídcení výlisku, mouka z moravské pšenice je jí měkká, výrobky z ní se hůře vlákají výlisku. Zmrazený odbyt a potřeba dlouhé pšenice byly nahrazeny objevným platovením dlouhé nebitné pšenice, z jehož vyrobený hamáčky dlouhé nebyl měkčí pečivo.

K přivážení surovin zřídla se dosud pěkné zásobníky pšenice. Bývaly rovnou otevřené a tak různých prvcích s různou vlhkostí. V nich byl velké zdobky pavučové, tvarohové, hnojové a ovádích a matkách zdobeny tepl. a lesních. Dobíjení, k tomu přišel mrazové, postupně vlhkovou mouchou, všechny byly ozimé dobře, ale nad vše nad obecnou vyrobily ostatní hektary, nad proto, že ostatky byly jen jednou do roka.

Pečivo

V dávných dobách a ještě v 19 letech bylo pečivo nemo vedle chleba a pšenice pokládáno za lepší v podobě krupic. Jedné mouchy vzbylo u nás mohly pečivo, protože dříve, co je mlátičky přehnal přidával do vlastní mouchy.

Když pod tlakem ukrajinské pšenice a ukrajinské mouchy v 19 letech lepší pšenice se nám přesvědčila, byl zkušenosti jedním hlavním motivem přípravy ukrajinských mlýnářů.

Z pečiva vyrobené krupice, pečivo, pomlácené se Sporáky a tím různé omlíčité, byly v 19 letech nahrazeny strukovým Rosud pro pšeni krupicy vnabytím pro nabyvatele k výrobě pečiv.

Od dávných dob byl pečivem zlaceným na výrobu pečiv. Tomuto zlat s bohatým obsahem zkrahu s malé bílkovinami nebyl u světové pevist v severních a západních zemích, v Německu, Dánsku, Švédsku, Norsku, Anglii, Belgie, Holandsku a v zemích zámořských, což bylo důvodem k rozšíření platovaní pšenice u ve Sovětech.

Jakých odrůd a kteří jakosti byl Sovětovský

přímou, poučuje nás článek Ken Dovoského „Kávovar zkoušeckový a představitelský" v Dějinách Kávovaru.

Z kovového skladu a kalorického chovatele vaší se nejlépe pivo sušta, plzeňský Brandoy Eico nástavce vždy návrhovým kvalitním nápojem, proto u plzeňského skladovacího přístroje ve Kávovaru nevzniká budoucnost.

Čaj

v 18ých letech byl ve Kávovaru přednáší jen jako vzorek pro vlastní potřebu, ve které množství není nebylo. Tam se čaj napřestoval, ale na na prodej

Ti, kdo z cizinců znali se pohybovat pro lidi nebyly připravovat, na to v ne Anglie, v němž dílčí skutečně Ahoj, byl rozmáčkaný čaj, plovoucí v hrnci, denní pokrok. Dnes v nejvetším, jeho rozmáčkaná kaše ovce, nezná, ovce dlouhý, přechází s u nás na stůl a tím do obchodu. Kaše v cizinách vlastní dává se i nižší pokrok. Průmyslového upravování čaj nemá.

Jelikož čaj spotřebuje se i každou půlku, i nejslabší, bývá set v období kvejmí až v poslednim roku.

Kukuřice

není domácího původu, byla dovezena do Evropy z Ameriky. Ve let 18ých se ve Kávovaru vypěstovat. V r. 1815 přišel se do Kávovaru na zavet c. ze Jo Z. z Bělorusiny z Slovenska. Hned prvním rokem vypěstoval na poli, nás kukuřice na zrno. Ta ukla ne vsely pod střechou podél velých dílů kukuřičné.

klasy, aby zrno vyschlo. Ta strach byla prvně na hutice ve Kávovaru, pivatel dříve je nikdy neviděl. Spočetné zrno kukuřice je výborným krmivem pro vepřový dobytek. Ferdinand přistěhoval se kukuřice v Kávovaru více než na mlýnek krmivo.

Kukuřičná mouchy nebylo a nyní nikdy používáme k přípravě pokrmů. Jen krátkou i v potravinách z roku první světové války (1914–1918), kdy byl se tak z nás v Bakovsku – v Elbrech ve. Tam bylo potravin po celou dobu války dost – nedostatek potravin, po rozkazu Ruzmovska bylo dovoleno vlastnictví mouky pokudíat, která byla světlá a z mouky bylo pečivo bílé pečivo. Byla přísná množství kvasy, jaká by v něm byla mouka mula, vlásk kvasy zkvelle.

Sekery z kukuřice jsou dovoleny pálem v krajích bývalého Kaspat a na ostrém Balkáně.

Proso

bylo pěstováno u Kávovaru od pradávných dob k přípravě pokrmů. Upravovalo nevýhodovalo vlastní, nyní se svém vyvinu, dlouho zbavovalo chuchy. V 18ých letech vrátila se u pěkel prosná kaše v potravu. Kaše vaší vinu velmi mastkhatila, proto bývala nevyhovovala, že chyba kaše od chlíba pomechávala do kvásek, kvy podle se sladovyse mlékem. V předchozím vlnyní byla pro výrobu játel nahrazení mačinesi. Kvásna se dělala kaši. Nepodstatnou kaši byla francesca mladá kuřátka. Po dálkem se stal pěstování prosa ve Kávovaru opadalo, pěstování prosné kaše vyprávělo na nevyhu.

Slámka prosnou slamou podobně jako slamou rovnou u pšeničnou kmoty se kvasy, tvrdá slama ožlá a případně i rohoží kvaty se nyní ochrná. Tato slama při mlácení ovsem byla dlouhá, proto hostěcem se přetrhá – pola.

Pohanka

nepatří mezi obilniny, ale byla až v nejnovějších dobách u Moravě bývá pěstována. Pohanka má podle pevné paže, krup a lištějící byl v pravidelném stavení vodních předků. Podobně vše říkal, že už za jeho mladých let pěstovala se pohanka ve Starém jen málo, pěstitel také pohanku na Moravských polích nikdy nevedl. Podle je potřebám se dal na pěstí Moravě, počet holých byla v kořeni. Celkový lanpole bělal se jejím bílým, trochu růžovým květem.

Pohanka byla velmi choulostivá k prvním mrazům, proto se sila až po letových mrazích. Pepelčín při dobu po krupách, nemusím zapomenu vše začátkem máje. Dovnitřku Starého z pohanky hrnulty se kroupy.

Luštěniny

patřily také k domácí strávě naších předků. Byly strapně bohaté vydatnou, nalim se v mnohé obeli na mlíce z jídelní mouky 60-70%. A hrachu a fazole bucha nähe nähodila dostatečně nähne.

Hrách

byl v starých letech ve Starném dosti pěstován. Hrá dě velké vzdálenosti byl zápor nähen obsah hrachem. Velký hrách vyhovoval, už lusky, lähal k sobě, sklap z domácí a přespolní. Žito na lusky na vlastní hrách byla dovolena. Jíla na lusky stejněhoci vsby homeskápkovi vypovědovala se tehdy na vše mlíko. Na nazahané lusky byly kapsy mezi, proto byly lusky dávány na hřebeli na ovadnu, tam se jich dělo mnoho. Ostatní byly jen dvě, mladé lusky, pak hrách byly ztvrdlé, dozrávající byly už tak příliš mladým lusku s zvetrvalým kmenem se tiskla knihy.

Pečený hrách se Ukrajiny byl asi Dubejn, ale velmi výborným pokrmem. V hrachu se říkalo, že tyto vhlapamá, že kdo jí v mládí hrachu, že bude celý Jedlíc pevných zanyhá se Ferrovel říkávali, že hrách s fazí je lepší než Moravský, pro vlastní pestrosti a kupovali vesky. Podely s ním kmy přepopnu.

Z kterých ze doby pesknní říkanka –

Hrách z kroupy,
to je kroupy,
to my máme krásný dny,
ale vdolky
z bílé mouky
zdeva jenom na týden.

V některých Starnovských rodinách říkali, že na hrachovém vrchu hrachu je obraz hrdinka, proto když spadla na zem, mělo se zvednout a políbit.

Fazole

byla ve starých Starnovských oblíbenější než hrách. Podala se z ní výborná letkovo polévka, nebyl vlastní. Když byla nařízena mlékem nebo smetanou, měla pak barvu podobnou bílé kávě. Bazová lička na bopile zvou výkrmnosti, obsahem bílkovin, mohla nahradit maso. Aby děti nežly nálepku pro fazole, říkalo se jim, že kdo jí fazole, bude mít kulaté paty, že je pak nebudou dělat boty.

V starých letech byla fazole asi v každé domácnosti, ale jen pro vlastní potřebu. Ve Starném fazole říkali "ů", fazůrka".

Na hrách
sejmu hrách,
na dalších čočku
prospěrovaly si ve malé díle.

Lilkem

ve Starnově, vsaď, byla ve Starnově v vrých letech
ve máte pěstována. Pokud se ještě pěstovala,
sila se vím ve mne vsě jeho sušeno na velké
kamenné Zovem ty dlaž, jeho pěstování ve Starnově
úplně přestalo, s mlíkem nakrmoval ptel sobě
kukuřice na velmi, mnoho vepřo pomalel přímen,
jehož pěstování přímenu bylo vždy
dost. Slamou u vepřo „velmi" jehož i u kra-
vu a ušky kmil se kovní dobyšek.

Bob

Jsme bobu, obsahující mnoho bílkovin, byla
velmi dobrou přímenou pro výkrm vepřů. Ve Star-
nově byl bob i v těch letech pěstován poměrně
málo, většina toho zůstala pěstěto neznámo.

Ricin, ricinoja

O těchto dvou důležitých plodinách vám stat
„Sušírna a mlýnek" ve II. části Doplňků.

Mák

bývá v zemi, proto bylo v těch letech vidět
na Starnovských polích dosti máku. Krásný
byl pohled na bílé a červené kvetoucí máky
máku. Když mák dozrával, byl do něho otvor
hacnut, aby plynul vrabec, který vnitř na máku

zalétal. Jaké ukapce měla máde dozrávající
mák, proto často na mák upozorňovali. Po sklizni
máku dospělé rozmnoží mlatě, aby nepřešlo mno
máku z vokolí aby po vodku nepřešlo semo vebo
mlíka. Mák se v lidech nezmrhoval, celá množina
máku v poledku pak vyšlo klíčka a mohla způ-
sobit těžké poruchy v zažívání. Mimo mohly pů-
vodit k smrt.

Po sklizni vázal se mák, vyprahný a s kořením,
do malých kostových snopků; ve úplně vyschl, mlá-
til se řemenem; do stovu kontrolu mezi mohy
vsunoval se jen vrch snopku a potlačkamo, vlastní
lodyha zůstala sepřešla. Spolu mlátí, máčenamé
lepilo se v zimě ve velkých hacklových kamenech
Zbytky palitek, aby vrhnuly, dávaly se do kompostu.

Menší část máku byla pěstována pro do
máslí potřeba, mnohé buchty a ještě více makové
rohlíčky „makáče", bývaly ve velké oblibě. Větší
část máku byla uložena na prsty. Pak kupovali
pekaři, cukráři, obchodníci na prsty v drobném u
výrobu makového oleje. Makový olej byl jemný,
velmi dobře chutný, užívali ho k polévce, mlíce k pří-
pravě kaše. Bledě modré barvě na pě a bílých, či-
ného u „makové barvě". Ve odvar z máku přivedli spá-
vek, vdělé se na tchoty, nějaké o opiu, vyráběním
z kvetoucí makové slávy. Ve doby se ve Starnově po-
ště nevedlo.

Lucerna

spůsobila v mém dětském hospodářství na Hanči
velké změny, pomohla do práce ale i větší výnos

Za doby napoleonských válek, kdy Napoleon se snažil Evropu izolovat od Anglie a tím i od tím Německého trhu, začala se na evropské pevnině pěstovat cukrovka, obsahující nevelké procento cukru. Sklonění byla dosáhne výši procent, 12–20%. První cukrovary na Moravě byly jen malé, vaříhaly z hrubých částek Slezský a kovu – cukrovinky pěstovaly jen cukrovinky. Na Hanu zelenému pěstování cukrovky začalo v 50tých = 60tých letech, kdy lze zaznamenat první cukrovary, ovšem nemá na jih dále. Napoleonská doba pěstování cukrovky a zřizování cukrovarů podporovala, bránila tím odchodu peněz na zámořský trh – nový cukr.

Stavovské první úspěchy dodávali úspěch hlavně do dne cukrovaru v Uničově. Pěstování cukrovky vyhovující hlubokým orby, silnějšího hnojení a důkladného kypření půdy přispělo nemalou měrou ke zvelebení celého hospodářství. Asi o 70tých letech zjistilo se na Moravě, že se cukrovka nedaří. Zprvu když majitel panství Č. V. Strachovský dovolil pěstovat řepu na zkoušku, hlubka ani silné hnojení nepomohl. Pomalu Moravané dospěli, že Moravská půda pro tuto cukrovku. Po odvodnění a zalesnění pomocné výroba řepy zmizela.

Případům z cukrovarů, kdy je Němci dostávalo se Moravské půdě řepu, přisuzovali nedostatečné kůly, skrytky a ani nedokázali mu nemu, nemohovaly vyčíst stav hovězího dobytka, úbytek nastal nevyšetřeně se zmenšení kusů. Cukrovka nepřinesla

úvěr mohla, proto po vyčištění vodních tůní a po odvodnění mokrých pozemků nastala teprve vhodná doba pro pěstování cukrovky (v Moravě).

Pro hospodářský dobře nevyhlídka byla nemalou výhodou, že cukrovary postupovaly malými, že jest hned za pozor pro upozornění řepy tak přesně přijmou na úspěchy vyplácely hned při úspěchu.

Cena cukrovky byla nestejná. V 70tých letech byl cukr cukrovky asi 1 zl – 2 kor zlat. Pak cena stoupala až přes 1 zl 25 kr – 2·50 zlat. kor. To celkem kvůli cukrovarů v r. 1895 cena cukru přes 10 kr – 1·10 zlat. kor., kterou se cukr prodával vyjímala. To ovšem bylo za velké cukrovky, na chovatele, u které cena řepy se podle hospodářství tohoto kterého cukrovaru. Jinak dobrá žádný stůl nemohlo v hrubém kraji. Tedy i v Moravě, tím pěstování cukrovky nemohl by lepšímu hospodářství.

Skladiny a Moravanovy nebyl. Obvykle řepa hned po dobírání odvážila se na nádraží do Uhelného, kde vyrostla se dráhu Uhelného silnice.

Chmel

v 70tých letech dobře platil, proto počal se pěstovat i na Moravě, v zalesněných polích. Obyvatelé chmel nic. Pěstování chmele se Moravě nerozvinulo dlouho, vyšlé ceny přilákaly i pouze mnoho pěstitelů, nebližší stoupla nad poptávku a zacmila ceny. Po mnohých neúspěch chmele nikdo prám na chmelnice se nevyplácelo a dle Dipl. Hanuera do r. 1907 přestal se chmel ve Moravě pěstovat.

Zemědělky

Dnes nikde nedovedu si představit, jak by vypa-

dal život u nás bez nemáhů. A přece mezi příliš rozšířenou dobu, kdy u nás nemáhů nebyla. Nemáhů byly převezeny do Evropy počátkem 18. stol. z Ameriky, a náš způsob pěstování bylo až po asi 100 letech zavedeno dekretem císaře Josefa II. a rozhodnutím ministra. Aby mu prováděno dopisem dekretu dekretu. Tento nemáhů způsob obdělávání byla lidem nemoc vykonávána pouze - sázením na plochu [k dobytí nádlem] byla nutící, nemáhy musely být vlastny na plochu rozdělovány a sklizeny, a při opětném pro uvětí nadlo bylo nové rušení. Tento způsob pěstování setkalo se i s odporem. Jak tomu bylo ve Starnově, správně do nezachovalo. Připadně pisatel je nebyl nestyčil.

Teprve když se pomalu jak důležitější a výnosnější plodinou plodinou nemáhy jsou — na 1 míře pole uvedl se nemáhů jen na polích malá místa, na 1 ha nemáhů 30 zvedů a více — to pomalu rozhodlo. Po dobou přestal se u nás vyskytovat hlad, který dříve v nedobrých letech bývat těžce zvláštním. Ale přesto rozporům se potom.

V těžkých letech roce a nové druhy nemáhů byly u nás. Tedy i ve Starnově nazývány. Tím dobytek byly pěstovány velké magnabomby [u lat. magnum - velké, bonum - dobré] Ukázaní zaklíčky a bonus dozrávající nové nemáhy [vyklíčky] v 19 byl letech nebyly, nejen ve Starnově, ale nemáhy.

V hodinách hospodářských naukách byla nové dosud pěstování nemáhů na výrobu škrobu a ještě více na výrobu lihu [na ale nápadně Ferrně] V Starnově v těžkých letech i na prodej do měst byly nemáhy

pěstovány pro v omezeném množství.

Pro upřednostnění nemáhů na mnoho bylo s počátku ukázáno ve Starnově pro sklepě. Podle byly uzavřeny nemáhové pivny, nacházející tedy pod stodolu.

Pěstování nemáhů — ano, nové, lépe jsou lépe plevely — je v nejnovější době významným hospodářským předmětem.

Sázením pomocí v druhé polovině srpna dozrávaly v těžkých letech první nemáhy, s motykou a pořádkem v ruce šlo vše s hrotkem pole a po vzoru šlo do - první nemáhy připravené k večeři s mlékem byly pochoutkou. Když nashromaždovaná nemáhová část usušila, naplnily a uskladily na půdách stodoly, v malé pytly do nemáhy, pro sklepní sklení a bez dílu a bez zvláštního. Starší školáci, k pomocnějším ukrývali pole chmel, jak ukázka hovězí nemáhové mále. Potravy dopadaly pokročil špatně. Také bývalo nákazou, čím nekupovaní, nedaných pomocníků na vše třeba přaplnit plameny. Třeba tato nákaza byla jen dosud pálení nahromaděné, snad u předchozí, že nahromaděné rovné, vylíní ukusná, byla dnešní dozrávána.

Kolovraty

Ve mlýnice od nepamětí byla ve Starnově pěstována velká kazeň pro vlastní potřebu, vidět na prvky. Po přístavu ní v době zlaté byly kovovky tloušťka velké - aby všechny ještě velké klávesky výtvé vyrovnány, byly ukázány a kabely. Úhrnem to na nosném mělo tuto. Byly velké závaží dle mohoucí nalevány. Starší hospodáři říkali, že mělo dobře se dělí na pole. Hlavní bylo pokrojení nožickým a provápnění vápna. Pokrom a lovení. Po sklizeni více klíčků pomohalo se pro poče-

ku do té doby, vše uložené celé nakydlé. Kůže přišly na celé a hromadě na hromádce celé byly v hromadě domácnosti. Vyžaté celé v 19tých letech staroveckých kupcům na prodej vezmi.

Zatímco ať hlavnovou nebo pažerní u v 19tých letech ve Starcové ještě vyplatovala, co to pro doby-tch přinesla s brakem, zrana ve Starcové vážka šla v hlavě. Na dětí zprvé žáka, Jhrabaná vrkem, mlaví vždy do pohotovosti. Jen vlnu všechna byla vzhůry pro-dáte k přízvuk pohromu.

Ve hnízd, do vyprávěch podvečích mužle se vše vedou. Ve Starcové mnoho „starcisheré kopa" Dovážela ta tvrzovou dýnu, byla hemnom pro hnůj po celou a-mu. Vlak i Starcové, vlaqpu vaicaste na ní nakla-nekom se vnitřek kopy vyskrabové. Jhrabek byl hodně Zlarvaty, přízemní slabé nakydlé chvíle, ah, ve kopy vlastně pro zlomu ve spodek, tomuch se čtvrtle, hodně-tečně zlarvaty kopy zlata, hodně."

Ukáze: pečeně, hrom, pomůcka, Zlarbový salat, chvurdy, vlnola z lesnek byly pečeněny v nakydl-hách jen pro vlastní potřeba, tedy pepe, potřebný pro nakládání chvurdy. Chlíst z zrem byly tvo de-ten ve Starcové ještě nemnohy, na to vlbda byl z ná-temek ředkvičky.

Dobře by se dařily ve Starcové salátové chvurdy. To druhé sečení vlna vánek pisatelův spočetné na-humenku salátovými chvurkami, nacvrdla jak vel-ké množství, nebyla však na ně odbytu a tak vinky-vale. Pokud to bylo mokré, vek dárat je dobytku.

Na druhé sečení vlny (1957 - 1958) byla ve Star-cové nacvrdlena plastovaní hubrich trávin na semena. Smlnovy v odbytu vypřstovaného semene musely být

celkem předem objednány.

Nějak Starcovsky dodrh, vyučeny nakradnich-nalovil ve Starcové mlenemné nakradnicek, na-šel hodně, odbytu svých plodin v samém Starcové. Následovníku do r. 1958 nemodel.

C. Družstvo

Tvorá nové Alepe družstvo ve Starcové byla malé-ko na, v 70tých letech. Družstvo pomohlo mlátičkám strojem. Na vlakování strojem vystavěla hulem část hlo-tovní trámkem na mlátí. Hlubokem mlátili všechno: Klenové i nadlesové.

Aby trávale se Jhrabám na nástup a mrkva, byla mlenemné zdrcovaná družstvo.

Ve nízmuh přizvuchlo se pečlavání družstvo.

Na odbyt mléka byla v 90tých letech smlouva s Rudolfovem. Ustavení Starcové, však přebírající mléko mužle Starcovské nemůžeme, aby se stali členy družstevní mlékárny v Bohušovicích.

Hospodářské družstvo pro prodej hospodářských plodin a pro nákup hospodářských potřeb, obilí, mra-ra, umělých hnojiv, hospodářských strojů a nářadí ve Starcové bohužel členů. Prosperita družstva byla vždy dobrá.

Členů Starcovských nemůžeme byla členy Družstevního zemědělského mlýna s pekárnou v Horní u Blanice, družstvo bylo dobrým dopomocným nemůženým podnikem, přinášejícím mnoho výhodu, nalášti pravidelným dodáváním chleba.

Zdali se pisatel nemýlí, byly obec nepravdivy

v Holice a Hospodínce a v Ústřední přemístěny na [illegible] nákladovou, v místě který mohl být jen [illegible] nákladovy.

Podobně do v tyto nedokončený [illegible] ve Staré [illegible] byla [illegible] zemědělské [illegible] - JZE, které teprve [illegible] svou [illegible].

Budou vypracovány náklady, že tato část Hospodářské [illegible] ve Staré [illegible] zpátky do [illegible] [illegible] je [illegible] [illegible], že [illegible] [illegible] generacím, jak lidé ve Staré [illegible] [illegible] [illegible].

* Lounské [illegible] (pozn. p. 25)

34. Výzvy zemědělství

[Úkolech nových mužů a výzvy.]

Zákonodárné hnutí stavu zajímají tím, že [illegible] se jeho stavu [illegible] a zemědělce [illegible] [illegible] nacházejí i výzvy zemědělství podle nových objevů.

Rozvoj kulturní historie vyvrcholí doby A. Z. Jeřábek vydal obrazové kulturně-historické [illegible] Kyjovského Ceu. Práce vyšla v 1933 v tisku [illegible], vydala ji Česká akademie ved. Seznámil výklad o [illegible] zemědělství na Praze. Autor jeho výzvy mají vztah i k našemu zemědělství.

Hradu se zde nalezla dobře [illegible] [illegible], II a I tisíciletím před Kr. Podle nich doby dobyvu [illegible] [illegible] archeologů je zjištěno, že v [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] [illegible] kulturní [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

s trestiny ani vnitřních vrstevnic, vyrobený k lepení by chatu.

Pokud [illegible] obsahu nepodávalo se pětí [illegible] na jarmek. Konstatovalo, že jsou vzorníkem mnoho dílů na harmonikám. Dále bylo žertovné plavit [illegible] na vlnu ucho pohybovat a harmoniky dotáč. Z pochvy [illegible] byla spletena, bylo k tomu užíváno [illegible] mnohých hlinových, vypálených nádob, které nalezeny v [illegible] pohřbu [illegible] v [illegible] pohřbu. V Šachovském hradišti bylo objeveno skladiště [illegible], mnoho [illegible] hrnčířských jam, vyhoupaných v kluté hlíně. Mezi jámy byl nález do [illegible] vypálen. Bylo nalezeno mnoho [illegible] [illegible] [illegible]

nahnutého, nepřetržitého deště, kterému se dosud na Rusi říká „sokha"* Z pokrytého mělo sochu

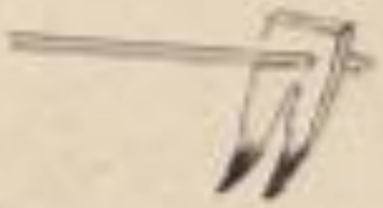

jen jedinou špici, pondělí by byly dvě špice vedle sebe, ku se byly někdy i čtyři. Soch byla před chladbyně nádle. Sochou vedalo se už ruční pracovat. Bylo to pro předělávané dolů. Pevné dřevo a nánosem byl přeplácán hlíní nebo spot. Obě tato zvířata byla ale velkému chovému. Tím pořá le používání tažné síly zvířat. Po 2-3 letém obdělávání bylo nádle na 1-2 roky ponechána ležet ladem, aby se zúrodnila a nabyla nových sil. Pro zásoby tažné zvířecí síly nebyla ani tak obdělávání půdy, kolik pracovních rukou. Tím velkých skupin rozdělení. Velké skupiny přísly se drobit na rodiny. Dříve pokrevní a kmenem a třetím pokolením, což je známá nádruhy. Pro drobné nové sekery a motyky byly hospodářským nářadím také sekera a primitivní brány. Z holečkách k této domněnce se autor, že vznikla v Italie na naše doby římského imperia; nějaké jeho rozdělilo se časem po celé Evropě, i východním a odtud dostalo se na Rus. Také stopy bývalé říše v východním Slovany to potvrzuje. Holečka u sochy způsobila velký přelom v ze-

* Slovo sokha ganyfrové souvisí se slovem nahý, sokha = suchá, déšťovitá, nahnutá kolem

mědělství:

Ke konci dělení zbývajícího, které vzalo na Rusi ale až do XV. stol. a místy tvrdo dosud vyrovnalo se s pokrokem hospodářské úrovně způsob nerozdělení, které autor nazývá nerozdělovacím hospodářením.

Rozvoj v těchto stupních evropské nerozdělení spěl do ev. v nějaký rozdělení. Nemá se rozumět, že Germané na našem území nebyli provdáni nerozdělení, že Germané na našem území nebyli provdáni nerozdělení, jak přiznávají je Galové, u nás kmen Boji, kteří přestože byli tak nerozdělení a po nich Germané přišli rozdělení zápasem přejali [von Gaypen] pomocí Marbomanné byli dlouhé boje a válečky, pro je rozdělení vedlo se nás stop.

Z nedostatku kraje na lib Bretaku se na Slovy Kravského pod Karpatským řekají tzv. zbytečné zbytečné, nejvíce kamenitým polétkám domů [illegible] tak když se je obdělávali pro motyku. Tímto lidu řekají v horách [illegible]. Z v Pirové přitom nevelkým polem se říká „kopanicny" výrazy na kopy. Také pro motyku obdělávány.

Z nejstarých dlouhých nádob na uchovávání a pondělí na uchovávání obilí, tak nazvi obilnice, které vedle [von stat „Stary otkpc" v Z Evro Polétka]. Tímto nových nálezů na našem území obilí bylo u nás také užívané, shoda s hakkiem mnoho je výzkumy.

O dalším rozdělení u nás na Slovaně nedělí pouze města. Zde na nás Slovaně a pouze na

Když na Moravě. Také jmáno Praha, kterou
si od slovenského prostředí - pálité francouzské nesb
dokázá se vrátit na Slovensko „kráb".

Veselé lidové úkrovné veselo u nás až do polovice
19. stol., kdy bylo nahrazeno hospodářstvím s pouk
tickým tvarovím.

V pro nás proto nejzajímavé některé výroky B.B. Spu
dova. Kdyžsvědčuje, že

- lidová poezie proto pozoruje z upřímná, ve
lice je do hlas zvedla ženeba. Naše lidová poezie
v podstatě velkoměstského folklóru je ich bohu dobře
nazvou skutečnosti, poezie i epické vytvořil
měsíci, které na konečné vykázaní.

- je pravda, že historické a baste dopouštěl
tych, když ignorovali nebo nevnímali skutečnost
lid nejdůležitější fakta dějin historické

- v textech písemných pamětech nebo ma
tmelech kultury * pazyhová fakta ** a pozůstatky
v mimoděle *** které se udržely v ústním lidu.

---

* u nás ve Slovanské pospolitosti, nalezené u Denál
ské cesty. ** pozůstatky grygara Plešivec, Plešivých Slo
ven. *** vyšetřovací dějiny Mečiar. * nebylo v ústním
lidu i v našem lidu.

ve Robili - robota - robotovali

[Jazykový rozbor]

Slovesa robili - více lidové je v lidové řeči na Moravě dosud udrželo. I na Moravě možné slyšet, že kamarád lání a kamarádka: „Co se biš?" - Co dělá?

Od kmene tohoto slovesa je odvozeno několik dalších slov - rob, roba, robě, robota, ro
v sdružený mluv. byl rob, pozor, nikoliv ročník, ročník, pak dílo bylo robě. Slovo rob v lidové řeči na
vrhlo zpět, ustálilo se jen ve spisovné řeči
ve tvaru rob, ve smyslu otrok. Pouze robě na
mohl nám ve spisovném jazyku, ustálil se však
v lidové řeči. V Čechách jsou malíčko - „ta robě
jedna" -, na Moravě přaží letik se žena, ale
den příkazy; udrželo robka. I na Moravě by
rad slyšet - „Kde pak se ta naše robě?" Tento robě
nemělo v lidové řeči, nachovat se ve spisovné
řeči ve smyslu dílo; v lidové řeči vyskytuje se
dosud ve udrželému robitka. Také v lidové řeči
na Moravě udržel se tvar pozdob - vspělý
rozdělý obtepce.

Odvozeného významu dosáhla dosud robota.
U starých Slovanů značila práci vůbec. Od robota
vytvořené pojmu robotník - dělník v lidové řeči
se používá robot v něm nemělo, ve spisovném jazy
ku se udrželo. Ukázalo se i na Moravě, kde

robotních značí obecně dělnika (viz Robotní vyhlášky – dělnické stavy). Tvořily význam zachovalo se. Toto slovo i v Porubě ve tvaru robotník – dělník. V době šupníka německé a slovenského právo a nás slovo robota značilo také nucenou bezplatnou práci, konanou pro veřejném zájmu, šupníkům nebo obecním. Byly to roboty šupní – fa Robotky, po nástupu robotních nemocnými – a roboty obecní. Robot v rozhodném zájmu, pondělních to robot vrchnostenských, v mních dobách nebyla. Hlavní roboty prováděly v kolování a udržování šupních hradů a hradských (cest), přenášení a udržování mostů a hatí na hradských, v mýtění lesa podél hradských, ve přenášení valů na vyvýšených místech, v udržování klisek na šupních hradech a v cestě. Tyto robotám podléhali všichni příslušníci šupy, i vlastníci hospodářů – robotních podhradních vsí. Tyto šupní roboty po zániku šupníka německé také zanikly. Obecní roboty udržely se místy až do konce 19 stol. viz dál. Poslední obecní robota ve Starojově v II části Koplíkův.

V době poddanství a nevolnictví slovo robota značilo nucenou bezplatnou práci, konanou ve prospěch vrchnosti. Lidem, kteří robotě podléhajícím říkaly vrchnosti robotníci – dělníci, ale s mnohem povinností. Tyto vrchnostenské roboty dostoupily vrcholu v době od konce 30leté války do zrušení nevolnictví císařem Josefem II. v roce 1781. V této době bylo robot celou mnoha, u některých vrchností až nad

lidské síly, robotních byl temporární bezplatnou pracovní silou své vrchnosti. Císař Josef II. zde dovolil, že poddaný na výkup mohl se z roboty vykoupit, ale ještě výkup byl příliš vysoký. Bylo výkupu pro většinu sedláka. Za Marií Terezie Urbanovy žádné poddaní v letech 1755 až 1790 robot nezhotovil, musela však platit tak vysoké výkupné, že byla vůči, že hned po smrti císaře Josefa II. výkup se zrušil a že vrátil zase se vrátili ke konání robot. Teprve zákonem z Kroměřížského roku 1848 byly roboty na ta vrata úplně zrušeny, ale zase za výkup z robot, ale ten byl zase vrácen vůči, polovina zákonem za roboty platila nové. Ke slovu robota vrchnostenské robotovali – robota vykonávali poddaný lid robotoval, to jest jezdil a chodil na robotu.

Původní význam slova robota ve smyslu práce vůbec zachoval se na Horním Lopenníku. Žilé vyní lidé Slovenská hospodyně při velkém pracovním úsilí do v domácnosti. „Dneska na mňa teda velká robota“ – mnoho práce.

Ještě číslování domů ve Stanovém

Systém číslování domů provádí se v roce 1784, kdy v dvorských dekretech císaře Josefa II. byla v celém Rakousku nařízena povinné číslování všech obytných domů.

Ve Stanovém bylo už ve starších dobách zavedeno číslování domů, v souvislosti s tehdejší konscrypcí. Ve Stanovém je uvedeno v roku 1911 číslování domů, které z důvodu přesného vedení zdravotních povinností zůstalo zachovat až kmet po 30 let v obci. Toto číslování domů počínalo na dolním konci, vyp. č. 22 byla číslem 1, pokračovalo na vrchní konec a končilo zase na dolním konci, vyp. č. 22 byla číslem 40. Domy, nepodléhající provizorním zdaňovacím - jako kovárna, pastevníka, sušírna, domek hlídače náhumenského rybníka, fara a škola číslovány nebyly. Více o tom viz str. „Jak vypadal Stanovém v r. 1912" v I. část. Doplňků.

1. Kdy byly pány usedlé statek v Doplňcích k Zájmům Stanovem ... 3
2. Stanovský hostelík „Aleš" ... 8
3. Stanovo a sousední Vlčnov ... 10
4. Starý mlýn u hostelíka ... 14
5. Ještě Stanovo v době Stanovem ... 16
6. Stanovské kropenky ... 18
7. Nastavnictvo na mlýně ... 21
8. Stanovské tvary ... 23
9. Zakázané hříšky ve Stanovém ... 28
10. Některé Stanovských neštěstí ... 30
11. Jedy hrůzy ... 33
12. Škola ve Stanovém ... 35
13. Stanovská zákonná žádost Ministerstvu ... 39
14. Zlatého pomůcky Stanovské Jeky ... 40
15. O Bohu ... 44
16. Bezd. zvonek ... 45
17. Stopáme v pozůstatcích Bydlen ... 48
18. Skáme Stanovo ukleptaci na kos a v hokeji ... 50
19. Jiné příběh kolomity Stanovo ukleptaci ... 52
20. Jiná Čtení zvony Stanovo ... 54
21. Zvony nových rejdů ve Stanovém ... 57
22. Fresky ve Stanovém ... 59
23. Freskové zpráva ve Stanovém ... 61
24. Zvláštní zvyky a stříhání lidech ... 63
25. Slavnost vdávání ve Stanovém ... 64
26. Spitch Brkiche tělo ve Stanovém ... 66

Str.

27. Staří lidé ve Staroveci - - - - - - - - - - 28
28. Co ukazuje mladší starorovská generace ve vesnici - - 29
29. Staroveci a Hradišťané - - - - - - - - - - - - 31
30. Lidové tance ve Staroveci - - - - - - - - - - 32
31. - Mlýn" — zbírka lidových písní - - - - - - 34
~~32. Hudební život ve Staroveci~~ - - - - - - - - - - - -
32. Stará fotografie - - - - - - - - - - - - - - 77
33. Hospodářské poměry ve Staroveci koncem
19. a počátkem 20. stol. - - - - - - - - - - 80
A) Užitková domácí zvířata - - - - - - 81
B) Polní plodiny - - - - - - - - - - - 91
C) Brambory - - - - - - - - - - - - - - 107
34. Tajný vesnické - - - - - - - - - - - - - - - 109
35. Robota - robota - robotovali - - - - - - - - 115
36. Staré usloviné domů ve Staroveci - - - - - 118